

A
CSIK-SOMLYÓI
RÓM. KATH.
FŐGYMNASIUM
ÉRTESITŐJE

AZ
1876/7-ik TANÉVRŐL.

~~~~~  
IMETS FÜLÖP JÁKÓ  
IGAZGATÓ ÁLTAL.

~~~~~  
SZÉKELY-UDVARHELYTT.
NYOMATOTT BECSEK D. BETŰIVEL.
1877.

A CSIK-SOMLYÓI

RÓM. KATH.

FŐGYMNASIUM

ÉRTESITŐJE

AZ 187⁶/₇-IKI TANÉVRŐL.

IMETS FÜLÖP JAKÓ

IGAZGATÓ ÁLTAL.

SZÉKELY-UDVARHELYTT.

NYOMATOTT BECSEK D. KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1877.

T A R T A L O M.

- I. A gymnasium fegyelmi szabályai.
 - II. Tanári kar.
 - III. Az 187°/7. évben követett tanterv.
 - IV. Írásbeli feladványok.
 - V. Az ifjuság érdemsorozata.
 - VI. Tanügyi adatok.
 - VII. Statisztikai kimutatás.
 - VIII. Az érettségi vizsgálat eredménye.
 - IX. Figyelmeztetés.
-

I.

A csik-somlyói rím. kath. főgymnasium rend- és fegyelmi szabályai. *)

I. A fegyelemről általában.

1. §. A középtanoda tevékenységét oly ifjak kiképzésének szentelvén, kik *mint az egyház és haza reményei* későbbi korokban tágasabb körben lesznek hivatva működni: szükséges, hogy ne csak a *tudományokban haladjanak*, hanem *tiszta katolikus szellemben hit-erkölcsileg* is neveltessenek. (V. ö. 1869-ki Gymnasiumi Rendtartás 64. §).

2. §. Az iskola, hogy említett kettős feladatának megfelelhessen, oly *rendszabályokat* is szükséges, melyek részint a külső rendet biztosítják, részint pedig az engedelmesség, figyelem és szorgalom iránti feltétlen követelményeknek érvényt szereznek. (L. Gymn. Rdts 65. §. második felét).

3. §. Minden az intézetbe felvett tanuló *köteles* magát a tanoda törvényeinek és szabályainak feltétlenül alávetni. A szülők vagy azok helyettesei sem menthetik fel a tanulót az általános rendszabályok, tehát egyes kötelezett tantárgy vagy lecke hallgatása alól. Rendkívüli esetekben csak a felsőbb tanhatóság adhat a tanári kar meghallgatása után és pedig szoros kivételkép engedélyt arra, hogy egyes tanuló ily tantárgy hallgatása alól felmentessék. Kivételt e tekintetben egyedül csak a testgyakorlat képez, mely alól a tanuló orvosi bizonyítvány alapján, vagy külső testi foglalkozás miatt az igazgató által felmentethetik. (L. Gymn. Rdts. 66. §. V. ö. 1876-ki Középt. Rdtrs. 14.)

*) Kivált jelen idők körtünetei és tapasztalatai szerint a középtanodai fegyelmet úgy a közoktatási fenhatóságokra, mint az érdeklett közönségre nézve egyik legfontosabb s még egészen meg nem is oldott kérdésnek tartván: czélszerűnek láttuk ezen a csik-somlyói viszonyokhoz és a középt. Rdtrs. 13. pontja értelméhez képest szerkesztett és püspök-főigazgatóilag 1877. máj. 22. 1795. sz. a. helybenhagyott szabályzatot ezen „Értesítőben“ közleni.

II. Az isteni tiszteletre és vallásgyakorlatokra vonatkozó szabályok.

4. §. Az *isteni tisztelet* rendszeres látogatására, s a vallásos gyakorlatokban való részvételre vonatkozólag egy középtanodai tanulónak sem szabad külső ösztönzésre szorulnia. Itt az emberiség legszentebb ügyei- és céljáról lévén szó, mindenki köteles az 1. fejeletbeli rendszabályokhoz lelkiismeretesen alkalmazkodni. (V. ö. Gymn. Rdtrs. 68. §. Középt. Rdtrs. 15, 16. §§).

5. §. Az isteni tiszteletre vonatkozó kötelek alóli *felmentést* első sorban az exhortator adja meg. (V. ö. Gymn. Rdtrs 69. §).

6. §. A *hiterkölcsei kötelek* (az exhortatio, templom-látogatás, mindennemű vallásgyakorlatok és körmenetekben való részvétel, a szükséges ima- és énekkönyvek megszerzése és kéznéltartása) lelkiismeretes teljesítése oly fontos és jellemző minden tanulóra nézve, hogy ezekbeni eljárása határozottan befoly az erkölcsi magaviselet jellemzésére.

III. A tanodában megtartandó szabályok.

7. §. A tanuló az intézet minden tanárának az iskolában úgy, mint azon kívül *tisztelettel és engedelmességgel* tartozik; — szorgalom és erkölcsiség tekintetéből azonban leginkább *osztálytanárának* felügyelete és vezetése alá van rendelve. (L. Gymn. Rdtrs 67. és 3. §§).

8. §. A tanítás sikere megkívánja, hogy a tanulók a szükséges könyvekkel és taneszközökkel ellátva *minden előadásra* pontosan megjelenjenek. Betegség vagy egyéb fontos ok általi mulasztásaikat tartoznak kellőleg igazolni. (L. Gymn. Rdtrs 70. §).

9. §. Az iskolában *tisztán és illedelmesen* öltözködve jelenjék meg úgy, hogy külseje által is tanuló-ifjuhoz illő műveltséget tanusítson. (L. 1869-ki Gymn. fegy. szblyk. 9. §).

10. §. A jó rend hozza magával, hogy a kiszabott időben mindenki saját osztálytermében *kijelölt helyén* legyen, s ott feladatait ismételvén, várja be az előadás kezdetét. (L. Gymn. fegy. szblyk. 8. §).

11. §. Megkívántatik, hogy mindenki a *szükséges és tisztán tartott írószerekkel és könyvekkel* ellátottan jöjjön az intézetbe. Iskolai kézikönyveken kívül más könyvet, vagy akármely szert, melyre

ott szükség nincs, odahozni, elkobzás büntetése alatt tilos. (L. Gymn. fegy. szb. 10. §).

12. §. Előadások alatt a legnagyobb *csend és figyelem* ajánlatik; mert ezek nélkül a tudományokban kellő haladást tenni nem lehet. (L. Gymn. fegy. szb. 11. §).

13. §. Az előadásokra *későn jöni*, vagy azokat szükség nélküli kimenés, egymás kikopogtatása, vagy akárminemű tett által *megháborítani* nem szabad. (L. Gymn. fegy. szb. 13. §).

14. §. *Szünetek alatt* a folyósókon, az udvaron, vagy az iskolai épület előtt való ácsorgás, mely a jó renddel meg nem fér, és a tanuló szórakozottságát mozditja elő, — meg nem engedtetik. (L. Gymn. fegy. szb. 14. §).

15. §. A tanintézetbe *jövetel* és abból való *kimenetel* mindenkor illedelemmel, csendben és rendben történjék. (L. Gymn. fegy. szb. 20. §).

16. §. Hanyagságból a tanulónak *egyetlen tanórát sem* szabad elmulasztani. (L. Gymn. fegy. szb. 16. §).

17. §. Ha az iskolamulasztás előre nem látott akadály miatt történt, a tanuló azt az iskolában való legelső megjelenésekor az osztálytanárnál a szülők- vagy gazdától hozott *hiteles irat*, vagy ha az elmaradásnak oka betegség volt, orvosi bizonyítvány által tartozik igazolni. (L. Gymn. fegy. szb. 17. §).

18. §. Előre látható akadályozás esetében a tanuló — ha mulasztása egy napnál továbbra nem fog terjedni — az osztálytanárnál, ezentul pedig az igazgatónál tartozik előre *engedélyt ki- eszközteni*; de mindenkor szülőinek vagy azok helyetteseinek *írásbeli kérelme* alapján. (L. Gymn. fegy. szb. 18. §).

19. §. Azon tanuló, ki igazolatlanul, habár szakadozottan is annyi *órát mulaszt*, a mennyi a heti órák összege, a tanintézetből kilépettnek tekintetik. (L. Gymn. fegy. szb. 19. §).

20. §. Minthogy a komolyabb tudományok megszerzése gyakorlati tevékenységtől is feltételeztetik, szigoruan tilos a hazai vagy iskolai *feladványokat* mástól átcsempészni. (L. Gymn. fegy. szb. 12. §).

21. §. Az utczákon és a tanodai épület, valamint vásár- és ünnepnapokon a templom előtti csoportozás, czéltalan időzés, futkározás, fütyölés, folyósókon ácsorgás, lépcsőkön veszélyes ugrándozás, vagy taszigálás *oly tettek*, melyek az ifjuság irányában csak rossz ítéletekre nyujthatnának alkalmat. (L. Gymn. fegy. szb. 21. §).

22. §. A tanuló szeresse és becsülje társait, hogy azok viszonozat szeressék és becsüljék. Ha magát tanulótársa által *sértettnek* véli, óvakodjék minden visszatorlástól; mert senki sem lehet bíró saját ügyében; — hanem kerülve minden ellenséges vádaskodást, terjessze ügyét az osztálytanár és ez uton az igazgatóság elé, hogy az igazság szerint megítélthetessék. (L. Gymn. fegy. szb. 5. §).

23. §. Ha több tanulónak van *panasza*, soha sem tömegesen, hanem csak egyenkint jelenhetnek meg az illető tanár vagy igazgató előtt, szem előtt tartván azon tiszteletet, melylyel az igazgatónak s tanári karnak minden viszonyok és körülmények közt tartoznak. (L. Gymn. fegy. szb. 6. §).

24. §. Ruhákat, könyveket, írószereket vagy egyéb tárgyakat, melyeket a tanuló saját használatára kapott, *elidegeníteni*, cserébe adni vagy elzálogosítani nem szabad. Tilos továbbá a pénzkiöcsönzés. (L. Gymn. fegy. szb. 24. §).

25. §. Nem szabad más jószágát *megsérteni*, annál kevésbé azt igazságtalanul elsajátítani. (L. Gymn. fegy. szb. 23. §).

26. §. A tanintézeti *épület s tanterem* azon hely, hol az ifju saját jövő boldogságának alapját veti meg, ennél fogva mellőzendő benne minden, mi azon nagy czél méltóságával ellenkezik. Ilyen a láрма, illetlenkedés, mások faggatása, pörlekedés, veszekedés. (L. Gymn. fegy. szb. 7. §).

27. §. Az *iskolai padokon* való faragás, rajzolás és írás a tanintézet vagy bármely épülethez tartozó *falakon*, azok bemocskolása, vagy rongálása, — továbbá a taneszközök és *butorok* megkárosítása tilos; a kárt az illető megtéríteni köteles, s ha azt rossz akaratból szándékosan tette, fegyelmi büntetés alá is vonatik. Ha a rongálás, bemocskolás vagy megkárosítás nem szándékosan történik, a tanuló a kárt köteles megtéríteni; ha ellenben rossz akaratból és szándékosan tétetett, a kár megfizetésén kívül fegyelmi büntetés alá is vonatik. Az esetben, ha a tettest kinyomozni nem lehet, a körülményekhez képest a kár az egész osztály által is megtérítettetik. (L. Gymn. fegy. szb. 22. és 77. §§).

IV. Tanodán kívüli szabályok.

28. §. Minden növendék, mivel Isten után *szülőinek* köszönhet legtöbbet, irántoki háláját és szeretetét jó magaviselete és szorgalma által igyekezzék tanusítani. (L. Gymn. fegy. szb. 2. §).

29. §. Tisztelettel viseltessék a felsőbbbségi személyek, az érdemeik által kitűnő férfiak, s általában az öregebb korúak iránt; legyen udvarias mindenkivel, mert ez a tanulónál kívánt mivelt-ség elutasíthatlan követelménye. (L. Gymn. fegy. szb. 4. §).

30. §. Egyleteket s társulatokat csak a tanári kar, illetőleg igazgatóság felügyelete és ellenőrzése mellett, ennek, vagy az egylet s társulat minőségéhez képest a felsőbb tanhatóság engedélyével lehet alakítani. (L. Gymn. fegy. szb. 25. §).

31. §. Az iskola körén kívül lévő egyletek, vagy társulatok tagjai tanulók nem lehetnek. (L. Gymn. fegy. szb. 26. §).

32. §. *Közhelyeket (korcsmák, kávéházak, kaszinók stb.) látogatni nem szabad.* (V. ö. Gymn. fegy. szb. 27. §).

33. §. *Színházban és más mivelt körü társaságban a tanuló az osztálytanár- vagy igazgatónál tett előleges jelentés és erre kinyert engedély után és akkor is csak a szülők vagy helyetteseik kíséretében és jótállása mellett jelenhetnek meg.* (V. ö. Gymn. fegy. szb. 28. §).

34. §. *Középtanodai tanulónak a különben is az ifju szerve-zetére nézve határozottan ártalmas dohányzás általában tiltatik; nyilvános helyeken vagy iskolai épületekben netaláni felmerülhető eset azonnali megróvást és büntetést von maga után.* (V. ö. Gymn. Rdtrs 29. §).

35. §. Nem különben tilos a fegyverek, sértésre alkalmas eszközök és sétatokok hordása. (V. ö. Gymn. fegy. szb. 30. §).

36. §. *Engedély nélkül az Oltra fürödni menni nem szabad. A gymnasiumi uszodát és gymnastikai felszerelvényeket is csak az erre kitűzött rendes órákban szabad használni.*

37. §. *Szeredába vagy más szomszéd helyiségekbe az osztály-tanár engedélye nélkül távozni nem szabad.*

V. Szállásügyi szabályok.

a) Szülőkre nézve.

38. §. Szállást fogadni, vagy a fogadottat elhagyni, a szülők vagy megbízottjaik engedélye nélkül nem szabad. E részben minden változás a tanodai igazgatóságnak s osztálytanárnak bejelentendő. (L. Gymn. fegy. szb. 31. §).

39. §. Korcsmai s kávéházi helyiségekben lakást vagy étke-zést fogadni tilos. (L. Gymn. fegy. szb. 32. §).

b) Szállás-gazdára nézve.

40. §. Egy szállás-gazdának sem szabad *több tanulót* befogadni, mint a mennyi orvosrendőrileg már 1865. dec. 2-áról 6240 tiszt. sz. a. különbeni bűnhődés terhe alatt meg volt engedve. Ennél fogva általában egy házhoz *6-nál* több tanulót befogadni nem szabad; sőt oly szállásokra, hol a gazda családja a tanulókkal egy szobában tartózkodik, ennyit sem, hanem csak 2-öt vagy 3-at lehet befogadni. A ki pedig alkalmasabb helyisége esetén többet is be kíván szállásolni, az tartozik előlegesen a tanári testület véleményét, illetőleg a közp. szolgabírói hivatal beleegyezését kinyerni. (L. 1871-ki Szállásügyi szab. 1. §).

41. §. A *szállásgazda felelőssé tétetik* a befogadott tanulóknak mindazon magatartása és dolgai iránt, melyekben azok, mint önállótlan ifjak és növendékek természetszerűen felügyeletre, ellenőrzésre, utasításra és ösztönzésre szorulnak. (L. Szállásügyi szab. 2. §).

42. §. A szállás-gazdának lelkiismeretbeli, s mint szülői helyettesnek tartozó kötelessége, a befogadott tanulók által az alább körvonalozott napirendet pontosan megtartatni, az engedetleneket figyelmeztetni és meginteni, s nem javulás, vagy tetemesebb engedetlenség minden esetét az illető tanuló osztálytanáránál, vagy az igazgatóságnál *multhatatlanul bejelenteni*; szóval, azon lenni, hogy a gondozására bízott *tanulónak nevelési és tanulási célja meg ne hiúsuljon*; ellenkező esetben hatályba lépne a következő §. szabványa, valamint azon büntetések, melyeket nemes Csikszék tisztsége a községi előljáróság által 1865-ik évi január 16-ikáról 296 sz. a., valamint jelen 1876. évben a közp. szolgabírói hivatal a szállás-gazdának értékre adott. (L. Szállásügyi szab. 3. §).

43. §. Ha a felfogadott szállás vagy a házigazdák ellen *kellő felügyelet hiánya, vagy egyéb fontos ok* miatt a tanodai előljáróságnak kifogása lenne: az ily szállást tartoznak az ifjak lehető leg-rövidebb idő alatt odahagyni, vagy az intézettől elválni. (L. Gymn. fegy. szab. 33. §).

c) A tanulókra nézve.

44. §. A tanulóknak az iskolai előadásokon kívül mindig *a szálláson kell lenniök*, s innen a helységbe csak a gazdák hírével és csak nappal távozhatnak el. (L. Szállásügyi szab. 4. §).

45. §. A tanulóknak reggel téli időszakban 5 órakor (nyárban 4 órakor) fel kell kelniök, és az $\frac{1}{8}$ -ig terjedő időt iskolai előkészületekre kell fordítaniok. Ugyan így kell felhasználni a szálláson a 11-től $\frac{3}{2}$ óráig terjedő időt, mint szintén a délutáni 4, illetőleg 5 órától 9, vagy nyaratszaka 10 óráig terjedő időköz, a mikor is minden tanulónak a szálláson le kell feküdnie. Különösen meghagyatik pedig, hogy estvéli szürkülettől kezdve senki a szálláson kívül ne maradjon. — A szálláson lévő honnulás és hasznos foglalkozás kiterjed a vásár- és ünnepnapokra is, a délelőtti és a déleesti isteni tisztelet idejét kivéve; valamint azon szünnapokra is, melyeken az ifjuság nem távozik a szülői házhoz haza. (L. Szállásügyi szb. 5. §).

46. §. A *tanulásra szentelendő időt* a tanulóknak semmi szín alatt sem szabad pipázásra, kártyázásra, vagy másnemű haszontalan játék- vagy időtöltésre fordítani; ugyanezen főérdekből a szállásgazdának sem kell a tanulót bármily gazdasági vagy házi teendők által elfoglalni. (Lásd Szállásügyi szb. 7. §).

47. §. Az iskolai *előadásokról ok nélkül kimaradni* nem szabad. Ezen ok pedig betegség esete, vagy az lehet, a mely előre a tanárok-, vagy az igazgatónál bejelentetett, s illetőleg elbocsátási engedély. Az elmulasztott órák igazolásához nem elég a tanulók által kiállított, s bárminemű keresztvonásos bizonyítvány, hanem *hiteles okirat* hiányában megkiváncatlik a szállásgazda személyes igazolása. (L. Szállás szb. 8. §).

48. §. *Minden szálláson a gazdán kívül a szállás-vizsgáló küldöttség a nagyobb koru és jobb viseletű ifjút megbizza és erkölcsileg felelőssé teszi arra nézve, hogy tehetségéhez képest szállástársai által ezen szállásügyi szabályok hiven megtartassanak.*

49. §. Önként értetik, hogy a *szülői háztól* közvetlen iskolázó tanulók is ugyanazon szabályok alá tartoznak, melyek fennebb az externus ifjuságra nézve előírtak, a különböni teljes felelősség a szülőkre hárulván. (L. Szál. szab. 10. §).

VI. A szülők- és helyetteseikre vonatkozó szabályok.

50. §. A tanulók felvételénél, *mely sept. 1-ső és 2-ik napján történik*, az atya, anya, gyám vagy ezek megbizottja az igazgatóságnál *személyesen* kötelesek jelentkezni. (V. ö. Középt. Rdts. 12. §).

51. §. Azon szülők vagy gyámok, kik nem laknak az intézet

helyén, gyermekek vagy gyámfiok fölvételekor alkalmas *helyettest kötelesek bemutatni.* (V. ö. Kt. Rdts 12. §).

52. §. A szülők és gyámok e részben minden *változtatást* személyesen vagy írásban tartoznak bejelenteni az igazgatónál; ennek viszont joga és kötelessége ott, hol alapos oknál fogva a gondviselést elégtelennek vagy a befolyást épen károsnak tartja, megkövetelni, hogy e tekintetben czélszerű változás történjék. (V. ö. Kt. Rdts 12. §).

53. §. A szülők vagy helyettesök *kötelezettséget vállalnak saját gondviselésökkel gyámolítani az iskola törekvéseit.* (V. ö. Középt. Rdts 13. §).

54. §. Különösen *felelősek* a szülők vagy ezek helyettesei az iránt, hogy a tanulók a szükséges könyvekkel és taneszközökkel elláttassanak. (V. ö. Középt. Rdts 14. §).

55. §. Különösen figyelmeztetnek a szülők vagy helyetteseik, hogy oly tanuló, ki igazolatlanul, habár szakadozottan is annyi órát mulaszt, a mennyi a heti órák száma: az intézetből kilépettnek tekintetik. (V. ö. Középt. Rdts 14. §. és ezen szabályzat 19. §).

56. §. A szülőknek vagy helyettesőknek kötelessége a tanulóknak az iskolán kívül való erkölcsös magaviselete fölött őrködni. *Ehez képest a szülőknek természeti, a gyámnak vagy helyettesnek elvállalt állásából folyó kötelessége odahatni, hogy gyermekeik, illetleg a gondjukra bízott tanulók az illedelem határaiban megmaradjanak,* és magukviseletében kerüljenek mindent, a mi tanulóí pályájokkal meg nem fér, az iskola jó szellemének árt, botrányt okoz, vagy netalán erkölcsiségeket is veszélyeztet. (L. Középt. Rdts 15. §).

57. §. A szülők, gyámok vagy ezek helyettesei 2 napi igazolatlan kimaradás és nagyobb fokú büntetések eseteiről az osztálytanár által rendszerint értesítetnek. (L. Középt. Rdts 14. vége).

58. §. *Minden szülő, gyám és helyettes tartozik e szabályokat megszerezni, azokat szem előtt és kezénél tartani.* (V. ö. Középt. Rdts 13.

VII. Fegyelmi büntetések.

59. §. Az iskolai fegyelem gyakorlatában a tanári kar büntető hatalmát az *ifju neveltetése, kora és egyéb körülményeihez méltó eljárással* gyakorolja. (V. ö. Középt. Rdts 18).

60. §. A fegyelmi büntetések fokozata a növendékek erkölcsi magaviseletét tekintve :

1) a tanár által való *magános figyelmeztetés* és intés a tanuló hibájának megvilágításával ;

2) a tanuló hibájának szigorú megfeddése az *osztálytanár által magánlag* ;

3) az osztály előtt való *nyilvános megdorgálás* az osztályfőnök közbejöttével ; és kivételesen az alsóbb osztályoknál *testi büntetés*. (V. ö. Középt. Rdts 18., 3., Gymn. Rdts 82. §. f. és 88. §.)

4) Az *igazgató egyetértve az osztálytanárral* eszközli az ifjú megfeddését. (V. ö. Középt. Rdts 18., 4. és Gymn. Rdts 89. §.)

5) A *tanári szék elé idézés* azon figyelmeztetéssel, hogy nem javulás esetében tettes az intézetből kizáratik ;

6) *kizárás az intézetből*, mely fölött a tanári szék dönt.

Jegyzet. A 3—6 terjedő büntetések a fegyelmi naplóba bevezettetnek, s a szülők és gyámok azokról értesíttetnek. (V. ö. Gymn. Rdts 83. §. és Középt. Rdts 18. 19).

Kelt Csik-Somlyón, dec. 20. 1876.

Imets Fülöp Jákó,

főgymn. igazgató.

II.

T a n á r i k a r.

1. *Imets Fülöp Jákó*, született Tusnádon, Csikszékben, nov. 11. 1837; erdélyi egyházmegyei áldozár, a főgymnasium és finővelde igazgatója, a földrajz-történelmi tankörből képesített főgymn. rendes tanár, a gymn. könyvtár őre, a meteorol. m. kir. központi intézet munkatársa, a csik-somlyói r. k. iskolai alapnál felügyelő és levéltárnok, a csikszéki r. k. tanítóegyesület választmányi, az országos tanáregylet és a magy. történelmi társulat tagja. Tanította az I. osztályban a földrajzot és a VIII.-ban a történelmet. Hetenkinti tanórája 6. Tanárkodási éveinek száma 16.

2. *Adorján Imre*, született Menaságon, Csikszékben, febr. 24. 1827; világi tanár, a VIII. osztály főnöke, a természettaniak őre, a csik-somlyói r. k. iskolai alap pénztárnoka. Tanította a mennyi-

ségtant és magyart a VI., a természettant a III., VII., VIII., és a mennyiségtani földrajzot az V. osztályban. H. ó. 18. T. é. sz. 21.

3. *Boga Bernárdin*, szül. Szt-Simonon, Csikszékben, dec. 14. 1821; sz.-fer.-rendi áldozár, gymn. ideigl. tanár és exhortator. Tanította a hittant az I—IV., és a latint a III., IV. osztályban. H. ó. 18. T. é. sz. 8.

4. *Fekete Márton*, szül. Folyfalván, Marosszékben, nov. 23. 1833; világi tanár, az V. osztály főnöke. Tanította a magyar nyelv-tant a III. és V., a történelmet az V—VII. osztályban, valamint a tornászatot a gymn. és tanítóképezdében. H. ó. 16. T. é. sz. 20.

5. *Glósz Miksa*, szül. Tamásfalván, Szepesmegyében, okt. 12. 1845; világi ideigl. tanár, a II. osztály főnöke, a magy. orsz. földrajzi társulat tagja, a tanítóképezdén a német ny. előadója. Tanította a latin nyelvet a II., a görögöt a VI—VIII., a németet a VII., VIII. osztályban. H. ó. 17. T. é. sz. 3½.

6. *Király Lajos*, szül. Kézdi-Pólyánban, Háromszéken, dec. 10. 1837; világi ideigl. tanár, isk. alappénztári ellenőr, a képezdén a mennyiségtan tanára, az ifj. önképzőkör vezetője, a VII. osztály főnöke. Tanította a magyar nyelvet a VII., VIII., és a mennyiségtant a II., III. és V. osztályban. H. ó. 16. T. é. sz. 8.

7. *Lakatos Izra*, szül. Kézdi-Vásárhelytt, Háromszéken, máj. 16. 1850; világi ideigl. tanár, a III. osztály főnöke, a terménytár őre, cs. kir. őrmester. Tanította a magyar nyelvet a IV., a németet a III., IV., a terményrajzot az I., II., V., VI., és a műéneket az egész gymnasiumban. H. ó. 15. T. é. sz. 4.

8. *Lakatos Kornél*, szül. Székely-Udvarhelytt, szept. 12. 1845; sz.-fer.-rendi áldozár. ideigl. tanár, az I. osztály főnöke, Máriatársulati elnök. Tanította a hittant a VI—VIII., a magyar nyelvet az I., és latint az I. osztályban. H. ó. 17. T. é. sz. 4½.

9. *Márkos János*, szül. Vardotfalván, Csikszékben, dec. 3. 1808; egyházmegyei áldozár, a VI. osztály főnöke. Tanította a latint a VI—VIII. osztályban. H. ó. 16. T. é. sz. 16.

10. *Paál Gábor*, szül. Bethlenfalván, Udvarhelyszéken, jan. 19. 1852; világi ideigl. tanár, a IV. osztály főnöke. Tanította a mennyiségtant az I., IV., VII. és VIII., a természettant a IV. osztályban. II. ó. 17. T. é. sz. 1.

11. *Sipos Sándor*, szül. Márkosfalván, Háromszéken, ápr. 17. 1843; világi ideigl. tanár. Tanította a rajzot az I—IV., a szépirást az I., II. osztályban. E tárgyakat tanította a képezdén és főclemi tanodában is. H. ó. 16. T. é. sz. 5.

12. *Szabó István*, szül. Gyó-Alfaluban, jan. 26. 1844; erdély-megyei áldozár, a tanári testület jegyzője, finőveldei aligazgató. Tanította a latin nyelvet az V., németet a IV—VI., és bölcsészetet a VII., VIII. osztályban. H. ó. 17. T. é. sz. 6.

13. *Szász Károly*, szül. Csátószegben, Csikszékben, okt. 26. 1849; világi ideigl. tanár. Tanította a magyar nyelvet a II., a görög nyelvet az V., a földrajzot a II., a történelmet a III. és IV. osztályban. H. ó. 16. T. é. sz. $\frac{1}{2}$.

Jegyzet. Ezen tanári kar, azon kívül, hogy egy része a helybeli tanítóképezdén is helyettesként működik, egy csak közelebről rendszerezített tanári állomást *suppleált* ápril közepéig.

III.

Az 1876 $\frac{1}{2}$. évben követett tanterv.

I. OSZTÁLY.

Hittan. 2 óra. Hittani oktatás: a hit-, parancsok- s malaszt eszközeiről. Kézikönyv: Egri Nagy Kátékizmus.

Magyar nyelv. 4 óra. A nyelv alaktana és a mondattan főbb pontjai. Értelmes olvasás és elemezés. Kézikönyv: Szvorenýi kisebb Magyar nyelvtana I. Trautwein Olvasókönyv I.

Latin nyelv. 6 óra. Az alaktanból a nevek, igék szabályos alakjai. Gyakorlatok a szükséges szavak emlékezésével. Két hétben egy isk. dolgozat. K. k. Schulz Latin nyelvtan I.

Földrajz. 3 óra. Földrajzi előismeretek. A magyar királyság földirata. K. k. Hauke-Környei Földirati Tankönyve. III. rész.

Mennyiségtan. 4 óra. a) Számtan. Tizedes rendszer. Alapmiveletek elvont és nevezett számokkal. Közöséges és tizedes törtek. K. k. Mocnik-Szász Számítástan I. b) Nézlettan. Térmennyiségek a négyszögig. K. k. Mocnik-Szabóky Mértani Nézlettan I.

Természetrájk. 2 óra. Állattan. K. k. Hanák. A természet-rajk elemei.

Rájk. 4 óra. Mértani és szabadkézi rájk. Egyenes vonalu idomok.

Szépírás. 2 óra. Magyar, latin szépírási gyakorlatok Lővényi rendszere után.

Osztálytanár: P. Lakatos Kornél.

II. OSZTÁLY.

Hittan. 2 óra. A kath. egyház szokásai és szertartásai. Kézikönyv: Egyházi szertartások magyarázata, Nogáll János.

Magyar nyelv. 4 óra. Igetan és szóképzés. K. k. mint az I. osztályban. Olvasókönyv II.

Latin nyelv. 6 óra. Az alaktannak teljes befejezése. Nevezetesen az igék ragozása; rendhagyó, hiányos és személytelen igék. Kötszók. Ezekhez a példák fordítása. Az ut, quod, qui, quae s quum kihagyása. Szók s néhány mese emlézése. Havonként 2 írásbeli iskolai gyakorlat s két házi gyakorlat. K. k. Schulz-Kiss Latin Nyelvtana és Olvasókönyve.

Földrajz. 3 óra. Általános földrajz, mind az öt világrész. K. k. Bellinger-Fényes: Földrajzi vezérfonal.

Mennyiségtan. 4 óra. a) Számtan. Viszonyok, arányok, egyszerű hármasszabály és kamatszámítás. K. k. mint fennebb. b) Nézlettan. Négy- és sokszögek, területszámítás és a háromszögek hasonlósága. K. k. mint a fennebbi osztályban.

Természetrajz. 2 óra. Ásványtan. Növénytan. K. k. Hanák.

Rajz. 4 óra. Épület és egyéb idomok vázai. Mértani rajz folytatása görbe vonalokkal is.

Szépíráás. 2 óra. Magyar, latin szépírási gyakorlatok Lövénny rendszere után.

Osztálytanár: Glósz Miksa.

III. OSZTÁLY.

Hittan. 2 óra. Az ó-szövetség története. Kézikönyv: Dr. Éltés K. Szent Történetek.

Magyar nyelv. 4 óra. Mondattan. Szavalmányok. Minden két hétben egy dolgozat. K. k. Szvorényi kisebb magyar nyelvtana. II. rész. Olvasókönyv: Szvorényi. III. rész.

Latin nyelv. 5 óra. Mondattanból az esetvonzat; két hétben egy isk. dolgozat. K. k. Szepesi Mondattana. Cornelius Neposból emlézve, elemezve és fordítva.

Német nyelv. 3 óra. Fő- és melléknevek, névmások, számnevek, segéd- és rendes igék; fordítás, elemzés. K. k. Toepler-Szemák Német grammatika.

Földrajz. 2 óra. Erdély földrajza. K. k. Matusik.

Történelem. 3 óra. A magyarok története az Árpád-ház alatt

és a vegyesből a Hunyadiak koráig. K. k. Ribáry. Magyarország története.

Mennyiségtan. 3 óra. a) Számtan. Összetett viszonyok és arányok, társaság-, vegyítés- és láncszabály. K. k. Mocnik-Szász II. b) Nézlettan. Görbe vonalak és idomok. K. k. Mocnik-Szabóky II. rész.

Természettan. 3 óra. A testek általános tulajdonai; hő- és erőműtan. K. k. Greguss Természettan.

Rajz. 3 óra. Ékitmények rajzolása, mindenneműleg árnyékolva. Osztálytanár: *Lakatos Izra.*

IV. OSZTÁLY.

Hittan. 2 óra. Az uj-szövetség története. Kézikönyv, mint a III. osztályban.

Magyar nyelv. 4 óra. Irályisme és polgári ügyiratok; két hétben egy dolgozat. K. k. Machik, Irálytan, I. rész. Olvasókönyv: Szvorényi, IV.

Latin nyelv. 5 óra. A mondatan bevégezése. K. k. mint fennebb. Julius Caesarból két könyv, fordítva és elemezve. Versmértan. K. k. Vas József Latin Ékesszókötés. Ovidiusból két elegia emlézve, versmértanilag elemezve és fordítva. Két hétben egy dolgozat.

Német nyelv. 2 óra. Igetan és a többi hátralévő beszédrészek; mondatan vázlatosan. K. k. Toepler-Szemák Német nyelvtan. Két hétben egy isk. dolgozat.

Történelem. 3 óra. I. Ulászlótól végig synchronistikai vonatkozásokkal. K. k. mint a fennebbi osztályban.

Mennyiségtan. 3 óra. a) Számtan. Betűszámtan, alapműveletek egész- és törtszámokkal; hatvány- és gyökmennyiségek; első foku egyenletek. K. k. Mocnik-Arenstein. b) Nézlettan. Tömörmértan. K. k. mint a fennebbi osztályban.

Természettan. 4 óra. A delejességtől végig. K. k. mint a III. osztályban. Vegytan egészen. K. k. Dékány Vegytan elemei.

Rajz. 3 óra. Egyszerű alakok, testrészek, arczképek részeinek beosztása. Segédkönyv: Martin és Heyssig, Vezérfonal a mértani szabadkézi rajz tanításánál.

Osztálytanár: *Paál Gábor.*

V. OSZTÁLY.

Hittan. 2 óra. A kereszténység előtti és keresztény kinyilatkoztatás. Jézus Krisztus igaz egyháza. Kézikönyv: Wappler, A kath. egély tankönyve I. rész.

Magyar nyelv. 3 óra. Bevezetés a szónoklat- és költészettanba; kisebb írásművek. K. k. Szvorényi Ékesszólástan. Írásbeli prózai dolgozatok és kisebb poétai kísérletek.

Latin nyelv. 6 óra. Az alak- és mondattan vázlatos, — a hangtan tűzetes ismételése. Sallustius Catilina és Jugurthai művéből válogatott részek, részleg emlézve. K. k. Hindy-féle szótáros kiadás. Ovidius Metam. I. könyvéből 88—415; II. k. 1—380 versig. K. k. Veress-féle szótáros kiadás. Hetenkint egy isk. dolgozat.

Görög nyelv. 4 óra. Az igék némi ismertetése után a névtan megfelelő gyakorlatokkal; két hétben egy dolgozat. K. k. Szepesi Hellen nyelvtan.

Német nyelv. 2 óra. Nyelvtani ismételések mellett több kiszemelt darab fordítva s egy része emlézve. Két hétben egy dolgozat. Olvasmány Mozart Lesebuch I. B.

Földrajz. 1 óra. A mennyiségtani földrajz alapvonalai. K. k. Berecz-Lutter.

Történelem. 3 óra. Ó-kor egészen. K. k. Somhegyi Egyetemes világtörténet. I.

Mennyiségtan. 4 óra. a) Botüszámtan a hatványozásig. K. k. Mocnik-Arenst. b) Mértan a kerülekig. K. k. Mocnik-Szabóky.

Természettan. 2 óra. Ásvány- és Növénytan. K. k. Mihálka.

Osztálytanár: *Fekete Márton.*

VI. OSZTÁLY.

Hittan. 2 óra. Istenről. Az ember megigazulásáról és megszenteléséről. K. k. Wappler. II. Rész.

Magyar nyelv. 3 óra. Nagyobb költői és szónoklati műfajok. K. k. mint a fennebbi osztályban.

Latin nyelv. 6 óra. Liviusból szemelvények. Cicero Oratio III. Virgil Aeneiséből a két első könyv emlézve és széptanilag elemezve. Két hétben egy dolgozat.

Görög nyelv. 2 óra. Igetan egészen a μ végzetű igéig. Nevezetesen az ω végzetű igék időképzése s a rendhagyó igék nyolcz osztálya; megfelelő gyakorlatok fordítása, elemzése. Havonként 1 írásbeli s 1 házi gyakorlat. K. k. Szepesý hellen nyelvtani. a

Német nyelv. 2 óra. A nyelvtan sporadikus ismételése mellett történelmi prózai és más költészeti darabok fordítása nyelvtani alkalmazással; utóbbiak emlézve is. Félhavonként egy írásbeli dolgozat. K. k. mint az előbbi osztályban.

Földrajz. 1 óra. A természettani földrajz alapvonalai. K. k. mint az V. osztályban.

Történelem. 3 óra. Középkor egészen. K. k. Somhegyi II.

Mennyiségtan. 4 óra. a) Hatvány- és gyökmennyiségek; viszonylások; első fokú egyenletek egy és több ismeretlennel. K. k. Mocnik-Arenst. b) Görbe vonalak és tömörmértan. K. k. Mocnik-Szabóky.

Természettan. 2 óra. Állattan. K. k. Mihálka.

Osztálytanár: Márkos János.

VII. OSZTÁLY.

Hittan. 2 óra. Az általános és különös erkölcsan. Kézikönyv Wappler III. rész.

Magyar nyelv. 3 óra. Magyar irod. történet: ó-, közép-, új- és legújabb kor Kazinczyig. K. k. Szvorényi Magyar irod. tanulmányok.

Latin nyelv. 5 óra. Cicero Cato Major és oratio pro Marcello. Virgil Aeneis 3. 4. könyvszemelvényei emlézve; Bucollica I. Idyll. Georgiconból 4 Eccloga széptanilag elemelve. Két hétben egy dolgozat.

Görög nyelv. 2 óra. Nyelvtani ismételések mellett olvastatott: Xenophon-ból: Anabasis I. 1 és 2, 1—4. An. I. 4, 11—19, 5 és 6. An. I. 7 és 8, végre An. IV. 4, 4—16. Homer-ből: Ilias VIII. könyve, nyelvtani és tárgyilagos értelmezések. Iskolai és házi gyakorlatok. K. k. Szepesi görög nyelvtana. Xenophon Szemelvények Schenkl-Horváth.

Német nyelv. 2 óra. Nyelvtani ismételések mellett olvastatott és fordított több mythol. részlet. Azonkívül meg néhány költemény fordítása, széptani fejtegetése. Szavallás. K. k. Mozart Lesebuch II. kötete. Iskolai s házi gyakorlatok.

Történelem. 3 óra. Új-kor a francia forradalomig. K. k. Somhegyi III.

Mennyiségtan. 3 óra. a) Ismétlés a viszonylásoktól kezdve a határozatlan egyenletekig. Másod-, fenszöfoku és kitevőleges egyen-

letek; szám- és mértani haladványok; kamatos kamatok számítása; kapcsolástan. K. k. Mocnik-Arenstein. b) Sikháromszögtan és alkalmazása. K. k. Mocnik-Szabóky.

Természettan. 3 óra. A testek általános tulajdonai. Vegy-, hő- és erőműtan. K. k. Kunzek-Abt Természettan.

Bölcészett. 2 óra. Lélektan. K. k. Purgstaller Bölcsészettan elemei I. rész.

Osztályfőnök: *Kirdály* Lajos.

VIII. OSZTÁLY.

Hittan. 2 óra. A kath. egyház története. Kézikönyv: Wappler.

Magyar nyelv. 3 óra. Magyar irodalomtörténet. Legujabb kor. K. k. mint a VII. osztályban.

Latin nyelv. 5 óra. Tacitus Agricola, Germania. Horatius tanulságosabb ódái. Epodon. I. Egy a Satyrákból és de Arte poetica. (Dolgozatok mindhárom megelőző osztályban a Kolmár-Sváby-féle Gyakorlókönyv szerint. Az V. osztályban Veress Ford. Gyakorl. használtatott.)

Görög nyelv. 3 óra. Homer és Plátónak életrajza. A homéri dialektus legfontosabb szabályai összehasonlító módszer szerint. Olvasztott *Homerből*: Odyssea II. könyv egészen III. k. 100 vers. *Plátó* Critonjából: nyelvtani és tárgyilagos értelmezések. K. k. Szepesny nyelvtana. Hómer Veress J. és Plátó Számosi János kiadásai szerint.

Német nyelv. 2 óra. Német irodalomtörténetből különösen a fénykorszakok. Fordítások magyarból németre s viszont. Írásbeli iskolai és házi gyakorlatok. Szó- és szöveg-émlézés. K. k. Schiller Henrik irodalomtörténete. Segédkönyvek: Riedl és Gredy irodalomtörténete.

Történelem. 3 óra. Magyarok története, pragmatikai előadással. K. k. Horváth-Vaszary.

Mennyiségtan. 2 óra. Az eltanult részek ismétlése. Felsőfoku és kitevőleges egyenletek. Szám- és mértani haladványok. Kamatos kamatszámítás. K. k. mint a fennebbi osztályokban.

Természettan. 3 óra. A delejességtől végig. K. k. mint a VII. osztályban.

Bölcészett. 3 óra. Gondolkodástan. Purgstaller Logikája szerint. Az ens ideale és reale egymáshoz viszonya, az igazság criteriuma Stökl nyomán.

Osztálytanár: *Adorján* Imre.

Mellék-tárgyak :

Ének. 4 óra. Az egész gymnasiumban együttesen. Egyházi ének. Világi darabok négyes hangra Zsaszkovszky-féle munkák nyomán.

Testgyakorlat. Az egész gymnasiumi ifjúság két szakaszban, hetenkint két-két órában gyakoroltatott a csak nyári hónapokban használható szabad tornahelyiségben.

IV.

Írásbeli feladványok.

a) A magyar nyelvből.

V. osztály. Séta a somlyói bükkben. Az iskolai csengettyű (próza). A légy és pók (hatméretű versekben). Az estharang (öt méretű vers). A nap alkonya (rimes sorok). Gondolkodás (kereszt-rimek). A hold (ölelkező rimek). Bátyámhoz (költői levél). Családi kör (leíró költemény). A napról (vernei phantasia distichonokban). A hangyák állama (distichon).

VI. osztály. A harang (elmélkedés). Útirajz. Az ősz (leírás). A derék egyedüli czélja jeles tett. Szabad tárgyról syllogismus és dilemma. A bűn nyilai ellen legbiztosabb vért a munka. Karácsonfa (elmélkedés). Testvérem sirján (kötött v. kötetlen emlékbeszéd). Szabad tárgy (hősköltemény). Zalán futása I. énekének méltatása. Üdvhangok májushoz. A zsarnok Hargita (tündéries elbeszélés).

VII. osztály. Szünidői élményeim. Szabad dolgozat. A társadalom jólétének egyik főfeltétele: az egyetértés. Zrinyi a költő (jellemrajz). Emlékbeszéd gr. Mikó Imre felett. A törvénytisztelet szüksége (értekezés). Az előbbinek újbóli dolgozása. A 18-adik század irodalmi jelentősége. Szabad dolgozat. A classikai iskola befolyása az irodalomra a 18-adik század végén. Májusi gondolatok. Az emberi boldogság bölcsője: a hit (évvégi vizsgálati dolgozat).

VIII. osztály. Üdv az új tanévhez (szónoki beszéd). Gondolatok Szent-Mihály napján. Alkalmi beszéd Szent-Katalin ünne-

pélyére. Kazinczy befolyása az irodalomra. Az önképzőkör célja (értekezés). Nagyszombat-esti gondolatok. Szabad dolgozat. A pályaválasztás fontossága. Szorgalom a haladás feltétele. A szabadság élvezetét a törvény-tisztelet biztosítja (érettségi dolgozat).

b) A német nyelvből.

Kizárólag magyar népességű és társadalmu intézetünkknél az ifjúság e nyelvből csak fordítások-, emlékezés- és szavalatokban gyakoroltatott.

V.

Az ifjúság névsora és érdemsorozata.

I. osztály.

Albert Károly, fnt.	dics. I. r.
Albert Mihály,	tvosz. II. r.
András Lajos,	km.
Bakó Antal,	jó, I. r.
Bakó Kálmán,	jó, I. r.
Bartha Károly,	jó, II. r.
Bogdán János, fnt.	tvosz. I. r.
Csedő Antal,	jó, II. r.
Csedő Tamás, öszt. fnt.	jó, I. r.
Csiszér Imre,	jó, I. r.
Dávid Berczi,	jó, II. r.
Elek István,	dics. J.
Fejér Imre,	km.
Fülöp András,	jó, I. r.
György János,	dics. J.
Incze Lajos, fnt.	tvosz. II. r.
Jakab Béni,	tvosz. II. r.
Kajtár Mihály, alp. fnt.	km.
Kóródy Sándor,	jó, I. r.
Kovács Ignác,	péld. K.
Köllő István,	jó, I. r.
Mánya István,	tvosz. II. r.

Mánya Kristóf,	tvosz. II. r.
Márkovics József,	dics. J.
Márton Gergely, alp. fnt.	jó, I. r.
Okos Lajos,	dics. J.
Petres József,	péld. J.
Raucz Ignác,	tvosz. II. r.
Sántha István,	tvosz. II. r.
Sántha Lajos, fnt.	jó, I. r.
Simonfy János, fnt.	jó, II. r.
Simon Béni,	tvosz. II. r.
Szász Károly,	jó, I. r.
Szász Lajos,	dics. J.
Tankó Gyula,	jó, I. r.
Veress Ignác,	km.

Összesen : 36.

II. osztály.

Antal Dénes,	jó, I. r.
Balázsy Lajos,	jó, I. r.
Balázs Lajos, fnt.	tvosz. I. r.
Bálinth György,	péld. K.
Bálinth János,	jó, I. r.
Balló Gábor,	tvosz. I. r.

Benedek Ignác,	jó, I. r.
Bodó János,	tvosz. I. r.
Boér Gyula, g. kath. *)	dics. I. r.
Csató Ferencz,	dics. K.
Csató János,	dics. J.
Csiszér Ábel,	k. tvosz. II. r.
Demény János,	tvosz. I. r.
György András,	jó, I. r.
Hidegh István, alp. fnt.	péld. K.
Imets András,	dics. I. r.
Jakab Lajos, ism.	jó, I. r.
Kóródy Péter, alp. fnt.	dics. K.
Kosza István,	jó, I. r.
Kovács Mihály, fnt.	péld. K.
Léhner Márton,	jó, I. r.
Márton Manó,	tvosz. I. r.
Máté Péter, fnt.	jó, I. r.
Miklósy József,	dics. K.
Novák Gyula,	tvosz. I. r.
Péterfy Lukács,	jó, I. r.
Pfeifer Lajos,	k. tvosz. I. r.
Salamon Árpád,	tvosz. I. r.
Salamon György,	km.
Salamon Márton,	jó, I. r.
Schobert Ferencz,	jó, I. r.
Schöffler Ede,	km.
Szabó József, alp. fnt.	t. v.
Szántó Ferencz,	km.
Szekeres János,	dics. J.
Tamás Imre,	dics. J.
Veress Béla,	km.
Veress Lajos,	jó, J.
Veress Menyh., alp. fnt.	dics. J.
Vitos Károly,	k. tvosz. I. r.

Összesen : 40.

III. osztály.

Albert Ferencz, alp. fnt.	tvosz. J.
Balázs András,	jó, I. r.
Baló Zoltán,	jó, I. r.
Bartha István,	jó, I. r.
Bodó Sándor, alp. fnt.	tvosz. I. r.
Boltresz Antal,	jó, J.
Csiki Lajos,	km.
Deák Mihály,	tvosz. I. r.
Dobos Dénes,	jó, I. r.
Dóczy András,	jó, I. r.
Eröss Antal,	jó, K.
Ferenczy János,	dics. J.
Gál Elek,	jó, J.
Imets Péter, alp. fnt.	jó, I. r.
Jakab Antal,	tvosz. I. r.
Kovács Elek,	jó, I. r.
Leveles János,	jó, I. r.
Márton János, alp. fnt.	tvosz. I. r.
Pongrácz Lajos,	dics. K.
Pototczky Gyula,	jó, K.
Puskás Kálmán, mt.	I. r.
Rafain Imre, alp. fnt.	t. v.
Sántha András, alp. fnt.	jó, I. r.
Szabó Sándor,	jó, I. r.
Szalay János,	t. v.
Tóth Lajos, ref.	jó, K.
Zöld Antal,	jó, I. r.

Összesen : 27.

IV. osztály.

Becze Ferencz,	jó, I. r.
Bidiga György,	jó, I. r.
Bidiga István, alp. fnt.	dics. J.
Bocskor István,	jó, J.
Bors László,	jó, J.

*) Egy-kettőt kivéve, az egész ifjuság róm. kath. lévén, ezen jelző a névsorban, mint önként értendő, nincs kiteve.

Ferenczy Márton, dics. J.
Imets Mózes, tvsz. II. r.
Koncsag Ignác, alp. fnt. jó, I. r.
Kovács János, jó, I. r.
Nagy Domokos, tvsz. I. r.
Puskás Tamás, k. tvsz. II. r.
Szabó József, fnt. dics. J.
Tompos Mátyás alp. fnt. tvsz. I. r.

Összesen : 13.

V. osztály.

Csiky Károly, alp. fnt. jó, I. r.
Imre Gergely, alp. fnt. jó, K.
Keresztes Sándor alp. fnt. t. v.
Kiss Lajos, jó, I. r.
Kovács Árpád, alp. fnt. tvsz. I. r.
Longhy István, fnt. tvsz. I. r.
Miklós Albert, alp. fnt. dics. K.
Pototeczky Ede, fnt. dics. K.
Puskás Ferencz, alp. fnt. jó, J.
Schön Árpád, jó, I. r.
Tamás Árpád, tvsz. I. r.
Veress Alajos, alp. fnt. tvsz. I. r.
Br. Wardener Arthur,
alp. fnt. tvsz. I. r.

Összesen : 13.

VI. osztály.

Antal András, alp. fnt. tvsz. I. r.
Balázs Béni, tvsz. I. r.
Benedek József, alp. fnt. jó, J.
Bocskor Béla, tvsz. I. r.
Csiszér Ádám, alp. fnt. jó, J.
Fülöp Sándor, tvsz. I. r.
Jancsó János, km.
Kassay Lajos, öszt. fnt. jó, K.
Nagy Ferencz, alp. fnt. jó, J.

Oláh Pál Albert, alp. fnt. tvsz. I. r.
Pap Sándor, fnt. tvsz. II. r.
Pál József, alp. fnt. tvsz. I. r.
Petres Károly, k. tvsz. II. r.
Szabó Tamás, tvsz. vm.
Szalló Géza, tvsz. I. r.
Toczauer Béla, k. öszt. km.

Összesen : 16.

VII. osztály.

Barthos József, tvsz. II. r.
Barthos Miklós, jó, I. r.
Birtha József, alp. fnt. jó, J.
Bocskor Kálmán, tvsz. I. r.
Csiky József, alp. fnt. jó, J.
Gyergyai Mihály, meghalt.
Kóródy Elek, tvsz. I. r.
Kritsa István, tvsz. I. r.
Laczkó Albert, öszt. fnt. dics. J.
Rettegi Ferencz alp. fnt. tvsz. I. r.
Toczauer Károly, km.
Turóczy Gyula, k. öszt. tvsz. I. r.

Összesen : 12.

VIII. osztály.

Boeskor Ádám, tvsz. I. r.
Bőjthy Károly, alp. fnt. tvsz. I. r.
Dobai József, tvsz. I. r.
Fejér Vilmos, fnt. tvsz. I. r.*
Györkovács János, fnt. tvsz. I. r.
Kánya Gyula, tvsz. I. r.
Kánya János, tvsz. I. r.
Kölönte József, alp. fnt. tvsz. I. r.*
Molnár Károly, jó, J.
Sándor Gábor, tvsz. I. r.
Szántó József, fnt. dics. I. r.
Vajna Gábor, alp. fnt. dics. K.

Összesen : 12.

* Per annum, egyébiránt v. ö. VIII.

Rövidítések értelmezése :

K. = Kitünő.	mt. = magántanuló.
J. = Jeles.	g. kath. = görög kath.
I. r. = elsőrendű.	ref. = helvét hitvallásu.
II. r. = másodrendű.	alp. = alapítványos.
ism. = ismétlő.	ösz. = ösztöndijas.
péld. = példás magaviselet.	k. ösz. = kézi ösztöndijas.
dics. = dicséretes.	fn. = finöveldei tanuló.
jó = jó.	vm. = vizsgálatlan maradt.
tv. = törvényszerű.	km. = kimaradt.
k. tv. = kevésbé törvényszerű.	t. v. = tanodát változtatott.

VI.

Tanügyi adatok.

A) A tanév kezdete és folyama.

A nagy szünidőnek július-agustusra történt visszavitele által ezen 1876/7. évrő történhetett meg a tanévnek *szeptember első napjaiban való megnyitása*. A tanuló *ifjuság* a kitűzött beíratási új terminusokat meglehetősen pontossággal tartván be : a beíratások szeptember 1., 2. és következő napjaiban mentek véghez ; ugy-szintén a felvételi és a javító vizsgálatok is ; ezeken ez évben is örömdetesen tapasztaltatott az ifjuság létszámának nem nagy, de biztosnak mutakozó arány szerinti növekedése. A szeptember 4-én, Órangyalok ünnepén megtartott ünnepélyes „Veni Sancte“ után a tanítás teljes folyamatnak indult.

Az oktatás ezen rendes menetében mégis nagy nehézséget képeztek a *tanártestületi* változások és viszonyok. Ugyanis a me-gyébe rendelt Bálint Lázár helyébe Székely-Udvarhelyről hasonló minőségben ide áthelyezett *Szabó* István pontosan elfoglalta ta-nári és a finöveldeben aligazgatói állomását ; de másképen történt az innen Fehérvárra áthelyezett *Telmán* Ferencz állomásával, melyet egy arra kinevezett csikszéki születésű ifjú tanár még el-foglalása előtt jónak látván valamely jobb javadalmazásuval föl-cserélni : ez állomást két hónapon keresztül, míg tudniillik arra

Paál Gábor tanárjelölt kineveztetett, a tanári kar többi tagjainak kellett *helyettesíteniök*. Továbbá helyettesíteniök kellett egy másik tagtársukat, ki mint szab. áll. honv. főhadnagy a tanév elejére esett 6 heti dandár gyakorlatra volt beidézve; még mindig helyettesíteniök kellett ezen kívül a *13-ik tanári állomást* mindaddig, míg ez is végre-valahára részint a mlt. igazgató főtanács jobb belátása, részint nemes Csikmegye törvényhatóságának hozzájárulása folytán rendszeresíttethetvén, arra *Szász Károly* tanárjelölt f. é. ápril közepén kineveztetett; végre a csiksomlyói főgym. tanári kar több tagja a helybeli róm. kath. *tanítóképezdén* is helyettesképen el volt foglalva. Könnyű ezen testületi viszonyokból átlátni, mily tulterhelő feladatokat kellett itten kivált a tanév első felében leküzdeni.

Egyébiránt ezen tanári kar gymn. munkálkodásának képét az általa megtartott *értekezletek* tüntették fel; ezek közül kiemelhetjük: a szeptember elsői *megnyitó* értekezletet, melyen az igazgató irányadó beszédet tartott, s melynek lényegét püspök urunk ő kegyelmessége követendő programmképen a következő hat pontban méltóztatott előírni:

„A a) tanórák pontos és lelkiismeretes kitartása, b) az előadásokra való kellő előkészülés, c) az osztálytanársággal járó köteleességek pontos és kimerítő teljesítése, d) a hospitatiók, e) az ifjúság előtt való jó példaadás, f) és összevágó együttes működés, a tan- és nevelőintézet elé tűzött cél eredményes megoldására oly fontos tényezők, melyek nélkül sikert aratni épen nem lehet.“

Különösen ajánlotta ő nmltga a hospitatiót. (2948 p. 82—1876.)

Tartott ezen kívül a tanártestület 6 *rendes* értekezletet, melyeken a folyó- és egyéb ügyek tárgyalása mellett az ifjúság magaviseletét és tanulmányi haladását azon paedagogicus tapintattal ellenőrizte, hogy azt mindkét tekintetben ébren tartsa és többre serkentse. Tartott három tananyag-beosztó és két *módszertani* értekezletet, mely utóbbiakon a magyar, latin és német nyelvekben követett vagy követni kívánt módszeres eljárását és megállapodásait tüzetesen és úgy fejtette ki, hogy az fensőbb helyen is helyesléssel találkozott. (1877. jan. 16. 159. p. sz.) Tartott két *rendkívüli* értekezletet, melyek egyikén a tanári nyugdíj-intézmény iránti nézeteit és viszonyát fejtette ki. Végre tartott

két *tanári szék*et, melyeken ugyan annyi nagyobb foku kihágásos esetben kellett fegyelmileg és úgy eljárnia, hogy netaláni hason-nemű, modern erkölcsű, kinővéseknek példászerűleg eleje vétessék.

B) *Vallás-erkölcsi állapot.*

Szeptember közepe tájatt, midőn a tanuló ifjuságnak már utolsója is bejött, előtte a *fegyelmi törvények* felolvastattak s püspök ur ő nagyméltóságának ide vonatkozó utasításai szellemében igaz-gató által alkalmas és serkentő megjegyzések szerint értelmeztettek. Egyébiránt a nevelés-oktatás e fontos tárgyában a mi viszonyainkhoz bővebben alkalmazott *házi szabályzatot* is dolgoztunk ki (l. ezt a programm elején), melynek még ez év folytán igye-keztünk érvényt szerezni.

Különös figyelem és gondoskodás tárgyát képezi nálunk (s azt hisszük egyebütt is) az *externus ifjuság elszállásolása* azon ha-tározott visszahatás miatt, melyet az ifjuság magatartására és szorgalmára is gyakorol. Szeptember 21-től okt. 19-ig tartott a szállások megvizsgálása, azokon a három helybeli főbb tanintézet összes ifjuságának számbavétele s a fennálló szállásügyi szabá-lyoknak orvosrendőri tekintetből is érvényre juttatása. Egyébiránt a leggondosabb és erélyesebb ellenőrzés mellett is élénken tör fel azon óhajlás lelkünkéből: vajha az egész externus ifjuságot *collegiáliter* szállásolhatnók el! egy olyan monumentális épületben, mint a maholnap a tek. tisztség által kiüritendő *megyeház*!

A csiksomlyói ifjuság *erkölcsi viseletére*, mely egyébiránt ál-landólag általában *jó* volt, káros befolyást látszott gyakorolni néhány más tanodából ide átvetődött ifjoncznak rossz példája, ki-vált a hatodik és hetedik osztályban. Az ily tanoncok fölvetelénél óvatosabban fogunk eljárni.

Az ifjuság mindennap, kivéven a kivált nálunk zordonabb téli napokat, $\frac{1}{2}$ 8 órakor eljárt a *templomba*; vásár- és ünnepna-pokon rendes exhortatiókat hallgatott, s azután jelent meg a va-sárnapokon 9 órakor külön, ünnepnapokon 10 órakor a hívőkkel közös misén és déleesti isteniszolgálaton; részt vett nemcsak a mindenütt rendszerinti egyházi körmenetekben, hanem az itt bu-csukkal összekötött sz. antali és pünkösti áhitatosságokban is, úgy mindazonáltal, hogy a keddi bucsuk által igénybe vett tan-idő szerdára áthelyeztetett; a husvéti szent gyakorlatokat az

ifjúság szintén áhitattal végezte, és ez évben 4-szer járult a szent gyónás- és áldozáshoz. Önként értetik, hogy az ifjúság ezen vallás-erkölcsi ténykedéseinek akkor és úgy van meg az ifju szívébe beszálló áldásos hatása, ha ez látja! „hogy valódi jó tanítója vele van, hogy ő is a vallási gyakorlatokat nagyra becsüli és az ember életében szükségesnek tartja.“ (1713. p. sz.—1876.)

Itt megemlítendő, hogy szept. 29-én *Sz.-Mihály főangyal*, mint a csiksomlyói finővelde védszellemének, *ünnepén* megfelelő ének- és szavallati programmrészletekkel az ünnepélyes isten-tisztelet után akadémia tartatott. Hasonló ünnepély folyt le nov. 25-én *Szüz-Szent-Katalin*, mint a gymnasium védszentjének, *ünnepén* is.

Junius 3-án IX. *Pius pápa* ő szentségének 50 éves *püspöki jubilaumát* kegyeletesen ünnepeltük meg.

Végre július 2-dikán a zárünnepély után szokott fénynyel ültük meg, *Sarlós-B.-Asszony napját*; ez ünnepben a gymnasiumi ifjúság szokott lenni a főtényező, az itten fennálló sz. *Mária-társulatba való felavattatás (ascensio)* által. A „M.-társulat törvényeit és áhitatossági gyakorlatait“ igazgató egy csinos kis imakönyv alakjában kiadván, nagyon elősegítette a tyrók kiképzését és általában a társulat által célzott lelki épülést. Az idén mlt. Eránosz Jeremiás kanonok és felcsik-kerületi főesperes ur 32 jó tanuló ifjut avatott fel a Boldogságos Szüz különös tiszteletére, kiket *Csiszér* Ádám VI. oszt. ajánlott be ő mltgának, fölöttük pedig *Kassai* Lajos ugyan VI. oszt. tanuló, ki társával a tyrók képzését vezette, tartott a népre nézve is tanulságos egyházi szónoklatot.

C) Alapítványok, ösztöndíjak.

A helybeli finőveldében volt a lefolyt tanévben 35 nyilvános alapítványi ösztöndíj, részint egyes fundatorok nevére szólók, részint az erd. kath. status ugynevezett közalapítványai. Ezek, egyet kivéve, mely ürességben maradt, ugyanannyi növendéknek ellátása fejében 100-100 frtosok voltak. Volt még 4 magán alapítványos tanuló, az 5-dik szintén nem volt betöltve; künn szállásolt 2 tanuló, kiknek alapítványai *kézi-ösztöndíj* gyanánt adattak ki. Továbbá élelmeztetett a finőveldében egy egyházi ösztöndíjas képezdész, 14 fizetések és 2 servitor növendék.

D). Tanodai szerelvények gyarapodása.

I. A tanári könyvtárra nézve, az 1876. dec. 23-iki r. tanári tanácskozmányon azon indítvány merült fel, hogy az *választassék el* az ifjúságitól. Az ebben találtató tankönyvek az ifjúság részére jutányosan adassanak el, a többi pedig mint ifjúsági könyvtár egyesíttessék az önképzőkörével. Ezen indítványt püspök urunk ő nagyméltósága (4231—1876) helyben hagyni méltóztatván, a könyvtárak elválasztása az év folytán foganatosított. Ehez képest az ifjúsági könyvtárba áthelyezett 248 db szépirodalmi, 26 segéd-könyvféle és 21 vegyes tartalmu, összesen 295 drb mű. Elárusított a különböző szakmákból összesen 380 drb jobbára elhasznált tan- és segédkönyv. Ezen összegeket a mult tanévi egész állományból, mely 1975 darabot tett, levonva, marad 1300 drb. mű.

Ezen állomány a lefolyt tanévben gyarapodott ajándékozás és vétel után, és pedig:

1) *Megküldetett* a mlt. Igazgatótanács által: Dr. Szombathy, Kútfőtöredékek, Győr, 1875.; Magyarok történelme, Győr, 1875. I. füz.; Történelmi nyelvészet, Győr, 1876. I. f.; továbbá ugyanattól a fmltgu közokt. ministerium V. Jelentésének egy példánya. Beküldetett továbbá a *Franklin-társulat* által: Balló, Elemi vegytan; Bellinger, Földrajzi vezérfonal; Fehér, Kísérleti természettan második fele; Mihálka-Madaras, A növény- és ásványtan elemei 2 f.; Maczke, Költészettan; Békesy, Hun-magyar mondák, Budapest, 1877.; Dr. Császár, Geometria, Budapest, 1877.; Requinyi, Európa földrajza; Roth, Ásvány-, közet- és földtan; Szabó, Ásványtan; Greguss, Arany János balladái; Komáromy, Görög regék; *Maurer A.* bizományostól: Mártonffy, Magyar nyelvtan; Dr. Szemák, Német olvasókönyv; *Stolp K.*-tól: Gebaur, Német olvasókönyv; *Eggenberger*-tól: Bartal-Malmosi, Latin alaktan. *Ajándékoztatott*: Győrffy Gyula maturizált tanulótól: 5 drb; Különte J.-tól Cserey, A magyar beszéd válogatott példái; Szántó F.-tól Lemaire, Ciceronis Orationes; Fejér V.-tól, Svastits, Magyarok czimere, Pozsony, 1805.; Erdélyi, Törvényes dolgok; Bidiga J.-tól Éltes, Római út; Bőjthy K.-tól: Péterfy, Alap-philosophia; Antal A.-tól: Branyikovszky, Polen; Györkovács J.-tól: Pongrátz, Ovid Heroidái; Keresztes S.-tól: Gyöngyösi Magyar versei, Pest, 1802 I. drb; Birttha J.-tól: 2 drb hittani latin mű; Bocskor O.-tól: 5 drb hasonlag theologiai latin mű. Tek. *Veress* Gergely urtól:

Bielek, Arany gondolatok, Bécs, 1800; Nagy, Mentor, I. köt.; Ordo judicarius Tranniae; Wiennae, 1786.; Székely: A ns. székely nemzet constitutiói, Pest, 1818; Vajda: Erd. polg. törvények, Kolozsvár, 1830. — *Imets F. Jákó* igazgatótól: Incze, Uj-testamentom; Szkálnik, a kath. egyház igazsága; s még egy pár napilap. — *Nt. Puskás Tamás* csik-csicsoi plebános urtól: Comenius, Orbis trilinguis, Cibinii 1738.; Minelius, Ciceronis orationes, Tyrnaviae, 1730; Paulini Instit. Arithmeticae; Geographica Synopsis, Cassoviae, 1754; s még 5 drb. kisebb mű. *Nt. Incze János* csik-mindszenti plebános urtól: Nendtvich, Vegytan alapelvei. *T. Lakatos I.* tanár urtól 5 drb. könyv. *T. Vizoli Zakariás* tanár urtól 3 drb. Ó-Classical kézikönyv, melyek azonban, valamint még mások által ajándékozott *tankönyvfélék* is, az ifjuság közt kiosztattak. E szerint a megküldött, ajándékozott és a könyvtár részére megtartott darabok száma: 53.

2) *Vétel útján beszereztetett*: (3624, 4231. p. sz.—1876; 1198. p. sz.—1877.) Ballagi, A magyar nyelv szótára, Pest, 1873. 2. k. Német-magyar tudományi műszótár, Pest, 1858; Fogarasy, Művelt magyar nyelvtan, Pest, 1843; Fényes, Az ausztriai birod. statisztikája, Pest, 1857; Fényes, A török birod. statisztikája, Pest, 1854; Farkas, Német-magyar zsebszótár, Pest, 1872; Karsch, A kereszténység, Nagyvárad, 1875; Evangel. szakaszok u. o.; Kerényi, Történelmi időrend, Budapest, 1876; Kölchsey, Orsz.-gyűlési beszédek, Pest, 1848; Krüger, Grosse Griechische Grammatik; Lubrich, A nevelés történelme, Budapest, 1874—76. 3. k.; Lukas-Tomor, A modern sajtó, Budapest, 1877; Szabó I., Apollonius Argonauticonja, Budapest, 1877; Szilágyi, Vértanuk, Pest, 1867; Dr. Stöckl, Lehrbuch der Philosophie. Magy. Tanügy évi folyama, Term. tud. közl. évi folyama, Magyar Nyelvőr évi folyama, Népiskolai Tanügy évi folyama, Tanáregyl. Közl. évi folyama. E szerint a beszerzett művek száma 21.

Igy a tanári könyvtár ez évi gyarapodása a kisebb nyomtatványokon kívül 74 mű, és egész állománya 1374 drb. Megemlítettök még az „Erd. Muzeum“ és „Erd. Muz. egyesület évkönyvei“, megküldött folyóiratok, valamint a különböző iskolai (középtanodai) Értesítvények.

II. Az ifjusági könyvtár a fennebb említettek szerint a tanáritól elválasztatván, annak első elemeit képezi:

a) Az *önképzőkör könyvtára*, mely jelen rendezés szerint tessen szépirodalmi művekben: 37, tan- és segédkönyvfélékben: 83,

vegyesekben pedig : 30 jobbára elrongyolt s kevésbé hasznavehető, összesen 150 drb könyvet s egy pár folyóiratot.

b) A *tanáriból* átszállított állomány szépirodalmiakban 248, segédkönyvfélékben 26, vegyesekben 21, összesen 295 drb.

c) A lefolyt tanévben *besszereltettek*, részint a tandíjból a Győrffy-féle könyvek, (3624. p. sz.—1876) részint az önképzőkör alapjából legismertebb íróink következő művei : Bacsány, Költeményei, Pest, 1865. 1 k.; Beöthy, Novellák, Pest, 1857—58. 1 k.; Császár-Tiedge, Költemények, Urania, Buda, 1841. két mű összekötve; Csokonay, Munkái, Pest, 1864. 1 k.; Degré, Salvator Rosa, Pest, 1855 1 k., Kalandornő, 1 k.; D'Arlincourt, Nagy Károly, Pest, 1834; br. Eötvös, Nővérek, Pest, 1862. 2 k.; Fáy, Régi pénzek 1 k.; Grimm, Regék, Pest, 1859. 1 k.; Goethe, Faust, Pest, 1860 1 k.; Gyöngyössy, Bétai munkái, Pest, 1867. 1 k.; Győrffy, Tréfás-verssek, Pest, 1873. 1 k.; Jókai, Magyar Nábob, Pest, 1858. 2 k.; Politikai divatok, Pest, Budapest, 1874. 3 k.; Hétköznapiak, Pest, 1846. 1 k.; Kalóz-király, Pest, 1868. 1 k.; Délvirágok, Pest, 1870. 1 k.; Milyenek a férfiak? Budapest, 1874. 1 k.; Csataképek, Pest, 1861. 1 k.; Törökvilág, Pest; Jósika, Egy kétemeletes ház Pesten, Pest, 1874. 1 k.; Jósika-Zajzoni, A két Barcsay, Magyarok kürtje, 2 m. ö.; Ipolyi, Vörösmarty élete, Pest, 1865. 1 k.; Katona, Bánk-Bán, Budapest, 1875. 1 k.; Kerényi költeményei, Budapest, 1875. 1 k.; Kisfaludy S. Munkái, Pest, 1870—71. 2 k.; Kölcsey, Válogatott munkái, Pest, 1871. 1 k.; Lázár költeményei, Pest, 1857. 1 k.; Maszlaghy, Uti vázlatok, Budapest, 1875. 1 k.; Petőfy költeményei, Budapest, 1874. 4 k.; Pap-Szelestey Hátrahagyott munkái, Pest, 1852. Költemények, Pest, 1856. két m. ö.; Ponson, Az éj lovagjai, Pest, 1865. 1 k.; Rákossy, Színművei, Pest, 1872. 1 k.; Sükey-Heine, Hulló csillagok, Pest, 1851. Százszorszépek, Pest, 1858. 2 m. ö.; Szabó, Aesop meséi, Pest, 1846. 1 k.; Szabó-Lázár-Zalár, Vegyes cikkek, Pest, 1862. Ujabb költemények, Pest, 1871. Borura derű, Pest, 1860. 3 m. ö.; Szász-Tóth, Zrinyi a költő, Pest, 1865. Harangvirágok, Pest, 1862. 2 m. ö.; Szász, Hedvig, Gyula, 1856. 1 k.; Szelestey, Falu pacsirtája, Tündérvilág, Pest, 1856. 2 m. ö.; Pásztorórák, Pest, 1859. 1 k.; Szentjóni, Költői munkái, Pest, 1865. 1 k.; Szigligeti-Sardou, Béldi Pál, Jó barátok, Pest, 1863. 2 m. ö.; Szilágyi, Fáncai-album, Pest, 1855. 1 k.; Tárkányi, Költeményei, Pest, 1857. 1 k.; Thaly-Lisznay-Tóth, Kárpáti kürt, Pest, 1860. Ta-

vaszi dalok, Pest, 1847. Szerelmi vadrózsák, Pest, 1854. 3 m. ö.; Vajda-Vécsey, Béla királyfi, Pest, 1854. Költeményei, Pest, 1860. 2 m. ö.; Vas Gereben, Egy alispán, Pest, 1858. 1 k.; Verne, Grant kapitány, Budapest, 1876. 2 k.; Utazás a föld körül, Budapest, 1875. 1 k.; Három orosz, Budapest, 1875. 1 k.; Utazás a tenger alatt, Budapest, 1875. 1 k.; Öt hét a léghajón, Budapest, 1874. 1 k.; Utazás a holdba, Pest, 1872. 1 k.; A chancellor, Budapest, 1875. 1 k.; A prémek hazája, Budapest, 1876. 1 k.; Utazás a föld központja felé, Pest, 1865. 2 k.; Apróbb művei, Budapest, 1875. 1 k.; Sztrogoff Mihály utazása, Budapest, 1877. 1 k.; A rejtelmes sziget, Budapest, 1877. 1 k.; Verseggy, Költeményei, Pest, 1865. 1. k.; Virág, Poétai munkái, Pest, 1863. 1 k.; Zajzoni, Börtöndalok, Pest, 1861. 1 k. — E szerint az ifjusági könyvtár idei összes gyarapodása 71, összes állománya pedig az önképzőkori darabokkal együtt: 516 drb munka.

Ezen *uj könyvtár* az önképzőkör vezető tanárának felügyelete alatt az V. osztály termében 3 záros szekrényben (4231 p. sz.—1876) lett elhelyezve.

A volt együttes könyvtár darabjainak e tanévbeni használata után befolyt csekély hűbérösszeg könyvek köttetése- s kiigazítására fordított. Az elárusított tankönyvek bejövendő ára is ily célra, valamint uj művek bevásárlására fog fordíttatni.

III. A természettani szertár a lefolyt iskolai évben nem gyarapodott. Egyik-másik műszernek javítása sem volt eszközölhető a szállítás nehézsége miatt. A természet- és vegytani készülékek leltári száma 140.

IV. A terménytárba ajándékozott *Lakatos* Izra tanár ur 1 tömetet, 1 édesvizi teknőczőt, spiritusban szépen elhelyezve, meg 2 db. jagedett ásványt (sulypat, cinóber).

V. A vegyesek tárában: 1) a *pénzgyűjteményt* gyarapították *Glósz* Miksa tanár ur 1 ezüst- (Schratenbach olmützi bib. püspöke 1714), 1 régi orosz váltó- és 1 M. Teréz-féle réz-pénzdarabbal. Schön Árpád V. oszt. tanuló 4 db. régi réz-pénzzel; 2) a *régiségek* közé hozott nt. *Incze* János csikmindszenti plebános ur barbarkori *cserépdarabokat*, melyek cseber nagyságu edény darabjainak látszanak; 1½ cm. vastagságuk, külső rétegek barna, a belső téglaszin; ujabbkori cserepek is találtattak a föld felsőbb rétegében, melyek szintén primitív gyártmány nyomait viselik. Továbbá adott 1 *csonka kúpalaku égett gyűrűmát*, alsó alapja 11 cm., felső

fele 5½ cm., magassága 20 cm., vékonyabb fele átlukasztott, melyben fogantyú volt; valószínűleg súlymérték vagy óranehezék (pondus) lehetett. Lelhelye ennek, valamint az előbbi cserépdaraboknak is Csikmindszenten a közelebről elégett Málnásiak Tize-sében ugyancsak Málnási Ignác telke, melyen pinczeásás alkal-mával 1 méternyi mélységű agyagrétegben találtattak.

E) *J u t a l m a k.*

1. Az ezen gymnasiumhoz *jutalmi áttalánykép* utalványoztatni szokott 21 frtból jobbrészt tankönyvül szolgáló művek vásároltat-tak, melyek a következő jobb magaviseletű és szorgalmatosabb tanulók közt osztattak ki: Kovács Ignác I.; Kovács Mihály, Bá-lint György, Kóródy Péter és Tamás Imre II.; Pongrácz Lajos, Gál Elek és Tóth Lajos III.; Bors László, Bocskor István, Bidiga István, Ferenczy Márton és Szabó József IV.; Imre Gergely és Pototeczky Ede V.; Kassay Lajos VI.; Birtha József, Csiky József és Laczkó Albert VII.; végre Molnár Károly VIII. oszt. tanulók közt. Ezeken kívül könyvbeli jutalmat nyertek Glósz Miksa tanár urtól: Hidegh István II. és Miklós Albert V.; végre *igazgató-tanár*-tól illedelmes magatartásért Szántó József VIII. oszt. tanulók.

2. Tkts. *Tibád Antal* udvarhelymegyei orsz. képviselő ur néhai *Antalfy Károly* Budapesten május havában elhalt csikme-gyei orsz. képviselőnek koporsóját egy diszes és értékes babér-koszorúval ékesítvén fel, az ennek beszerzésére kegyeletes érzü-letű képviselőtársai közt eszközölt gyűjtésből fonmaradt 30 frtot nemes és hazafias gondolkozással a csiksomlyói főgymnasiumi szegényebb sorsu, jó erkölcsű és előmenetelt tanusított ifjak ju-talmául méltóztatott elküldeni, azon meggyőződésben, hogy ez összeg alig volna méltóbb célra, mint azon tanügy előmozdítására fordítható, melynek a boldogult Antalfy, mint tanár, férfiúi mun-kássága javát szentelte. A 30 frt ennél fogva a nemes képviselő ur kívánatához képest boldogult hazánkfia emlékével kapcsolatban a zárünnepélyen következő szegénysorsu és legjobb tanulók között osztatott ki: *Vajna* Gábor maturizált ifjunak 15 frt; Miklós Al-bert V., Bidiga István IV. és Kovács Mihály II. oszt. tanulóknak 5—5 frt o. é. jutott.

3. Igazgató-tanár Csik-Tusnádon *jutalmi célra eszközölt gyűj-tése* a jelen volt nemes gondolkozásu patrióták részéről következő szép eredményt szülte: Ft. *Koncz* István ur 5 frtját nyerte Vajna

Gábor, mint aki legjelesebb eredménynyel maturizált: tek. *Becze* József szolgabíró úr 2 frtját Ferenczy János szegénysorsu és alapítványt nem élvező jó tanuló; tek. *Nagy* József szolgabíró ur 1 ezüst frtját BIRTHA József VII. oszt., mint ki a német nyelvben aránylag legtöbb haladást tett; tek. *Éltés* Jákó járásbíró ur 1 porosz tallérát Miklós Albert tusnádi legkitünőbb tanuló; ft. *Ferenczy* Károly csik-szt-királyi plebános ur 1 ezüst frt és ft. *Csiszér* János csik-szt-imrei plebános ur 2 ezüst huszas jutalmukat a papi pályára készülő és legjobb szavalló Kassay Lajos; nt. *Boér* György lázárfalvi g. kath. plebános ur 1 frtját a legszebben író Kovács Mihály; t. *Baka* János cs.-szt-mártoni tanító ur 2 ezüst huszasát a műenekben kitünőbb Dobay József; t. ifj. *Márkos* János tusnád-ujfalvi tanító ur 1 frtját a legjobb tornász Wardener Arthur; t. *Balog* Pál cs.-szt-királyi tanító ur 1 ezüst huszasát a legjobb szt-királyi tanuló Csiszér Ádám; nt. *Király* János cs.-szt-györgyi segédlelkész ur 1 ezüst huszasát a legjobb zenész Tóth Lajos; ft. *Balás* Antal szt-simoni plebános ur 1 frtját György János legjobb csatószegei tanuló; végre nt. *Kovács* Gyárfás új-áldozár ur junius 10-iki primitiája emlékéül évenként felajánlott 1 frtját Bidiga István legjobb rajzoló — nyerték el. Végre Szász Károly tanár ur 3 frtja szintén kiadatott a zárúnnepélyen legjobban szavalló tanulóknak.

Midőn a kegyes jötevőknek hálás köszönetemet nyilvánítanám, nem mulaszthatom el hasonló hálával felemlíteni, miszerint anyaintézetünk vidékének értelmiségéből jövőre is tétettek ilyen czélu nemes ajánlatok, melyekről annak idejében fogok részletesen beszámolni.

I') Ö n k é p z ö k ö r .

A főgymnasiumunknál fenálló önképzőkör alapszabályzata teljesen beillesztetvén a Középt. Rendtart. 28. §. szabványainak keretébe, a lefolyt tanévben is sikerrel folytatta munkálkodásait. A kör *Király* Lajos magyar nyelv és irodalmi tanár vezetése alatt állott és év elején a következőleg alakult volt meg:

Közfelkiáltással elnök lett *Vajna* Gábor VIII. oszt.; választás utján bíráló tagok *Bocskor* Ádám és *Dobay* József VIII., *Kóródy* Elek VII.; főjegyző *Molnár* Károly VIII.; aljegyző *Kassay* Lajos VI.; könyvtárnokok *Turóczy* Gyula VII. és br. *Wardener* Arthur V.; végül pénztárnok *Csiky* József VII., ellenőr *Kölönte* József VIII. osztályos tanulók lettek.

Tartatott 1 alakuló, 19 rendes, 2 rendkívüli és 1 zárgyűlés.

A *gyűlések* tárgyai az elnök által mindig 2 héttel előre kijelölt szavallók előadásai, azoknak bírálatos méltánylása, ugyszintén a bíráló bizottsághoz időnkint beérkezett művek s azok bírálatainak felolvasása, kölcsönös eszmecserek s végül keblbi indítványok voltak.

A tanév folyamában a bíráló bizottsághoz beadatott 11 prózai és 38 verses dolgozat. Dicséretet nyert a prózaiak közül 6, átdolgozás végett visszaadatott 5; a verses művekből dicséretet nyert 21, és pedig lyrai 14, tankölteményszerű 1, allegoria 2, ballada 2, románcz 1, hősi vers 1, óda 2, sonett 2, visszaadatott 11.

Legtermékenyebb munkások voltak: *Vajna* G. VIII. 7 verses, 2 prózai; *Krúsa* I. VII. 6 verses, 2 prózai; *Dobay* J. VIII. és *Kassay* L. VI. oszt. 4—4 verses dolgozattal.

Pénztárának 1876/7. tanévi állása: bevétellett összesen 29 frt 12 kr; kiadatott 6 frt 52 kr; marad a jövő tanévre 22 frt 60 kr. Ezen kiadáson kívül volt az önképzőkörnek 40 frt mellékjövödelme, mely 3 folyóíratra és hasznos könyvekre adatott ki.

G) *Gymnasiumi tandijalap.*

(1877. ápr. 6. 1103. p. sz.)

1868-ban kiadott püspöki rendelet értelmében a tanulók által évenként fizetni szokott tandijnak fele egy kis *házi takarékalapba* kezdett tőkésítettetni, hogy később kisebb kiadások alapjául szolgáljon, a másik fele pedig évenként a legszükségesebb tanszerekre fordítottassék.

Ezen tandijalap azóta évenként gyarapodott s itten Csik-Somlyón egy 3 tagu püsp. bizottság által kezeltetik és kamatoztatik a püspökmegyei szabályrendeletek szerint. A kezelő bizottság elnöke és számadoló ft. *Bodó* Alajos ur, helybeli plebános és egyszersmind ezen főgymnasiumnál püsp. biztos.

Püspök ur nmiltgáunak fennebb jelzett intézménye értelmében nyilvánságossá tétetik, miszerint a lefolyt évben a tanulóktól fejenként 4 frtjával befolyt:

a) az egész gymnasiumban . . . 620 frt — kr;

b) az eddig tőkésített tandijalap

jelenlegi állása pedig:

α. erdélyi urb. kötvényekben . . . 2350 frt — kr;

β. készpénzben . . . 585 frt 89 1/2 kr.

Jegyzet. Ezen készpénz egyébiránt folyó polgári év végéig ki van adva 8% kamatra; azután pedig értékpapirokba lesz fektetendő. (1104. p. sz.—1877.)

H) *Légtünettani észlelde.*

Igazgató-tanár e tanévben is hiven folytatta az észleleteket, s az eredményt minden hó végével az orsz. meteorol. m. kir. központi intézethez Budapestre felküldötte.

Az 1876/7. évi észleletek kivonatos eredményét
a következő táblázat szemlélteti:

Hónap	Légnyomat			Hőmérséklet C. sz.			Pára- nyomat			Ned- vesség			Csapadék mm.			Szélirány				Szélerősség (közép)	Közép felhőzet	Jegyzés
	közép	legnagyobb	legkisebb	közép	legnagyobb	legkisebb	közép	legnagyobb	legkisebb	közép	legnagyobb	legkisebb	havi	24 órai	napii száma	uralkodó	másod	harmad	negyed			
Junius	697.9	703.6	695.7	16.1	20.0	11.9	11.7	14.4	8.1	85	99	69	144.20	21.50	23	É	DK	N	D	35	7	nagy nedves, az Olt kiárad
Julius	700.3	704.8	694.3	16.9	20.4	13.3	11.3	15.1	8.8	83	97	68	70.26	16.00	12	D	DK	É	N	35	5	nedves, termékeny, iszapos széna
Augusztus	701.3	704.5	696.7	16.9	22.1	11.3	10.3	13.1	7.2	74	92	66	54.94	22.00	8	É	N	DN	D	49	5	száraz
Szeptemb.	698.9	705.7	693.0	13.2	21.8	6.2	7.8	9.5	4.7	70	94	51	38.25	16.00	8	N	DK	ÉK	É	46	5	száraz, mostoha
Oktober	702.2	706.3	692.2	6.1	17.0	-4.3	5.4	9.6	2.2	76	94	60	18.80	11.50	3	N	K	É	DN	40	3	előbb száraz, aztán havazó
November	698.3	704.1	691.3	-4.7	0.6	-12.1	3.1	4.3	1.3	85	100	69	55.99	23.19	10	É	K	DK	DN	19	7	téli, zordon
Decemb.	694.6	704.0	684.6	0.7	8.4	-14.6	4.5	6.4	1.3	85	97	56	36.07	7.90	10	D	DK	N	É	45	7	rendk. enyhe, olasz tél
Január	702.3	709.2	693.6	-3.5	2.3	-12.7	3.3	4.6	1.8	86	96	61	12.12	4.55	3	ÉK	É	D	DK	22	5	szelid, semmi szánút
Február	696.4	705.3	685.9	-2.8	4.2	-17.9	3.5	4.7	0.9	89	97	63	25.55	2.60	2	DK	D	DN	N	56	6	enyhe, a növényzet mozdul
Március	694.6	703.3	686.9	2.0	17.7	-8.9	4.1	6.2	2.0	76	97	53	40.74	8.30	10	É	N	DN	DK	73	6	meleg, ébresztő időjárás
Április	694.3	701.0	686.9	6.6	11.0	-0.7	5.2	7.9	3.3	73	91	51	31.94	8.38	15	N	É	K	DK	74	6	ellentétes időjárás, a természet két héttel késik
Május	696.3	703.6	687.8	10.9	18.1	5.6	7.2	8.6	3.9	75	91	56	29.86	6.40	14	DN	ÉK	É	D	56	6	változó, a tavaszi vetés megkésik
Évi közép	698.1	704.6	690.7	9.2	13.6	6.6	6.4	9.2	3.7	79	87	60	46.56	12.36	9	É	DK	DN	D	46	6	meglehető.

A meteorol. observatiók mellett a *növényéletteni* (phytophae-nologiai) észleletek is folytattattak *Igazgató* és *Lakatos* I. tanár által. Az összehozhatott adatok következők:

a) A *lombfejlődés kezdete* néhány fánál: cserefa máj. 5; nyír-, berkenyefa máj. 6; bükk máj. 7; tölgy, jegonya, ákác máj. 14; kőris-, hársfa máj. 15; eperfa jun. 3.

b) A *virágzás kezdete* következő növényeknél észleltetett: kikeleti hóvirág márcz. 8; réti szironták márcz. 27; sárga kaulin ápr. 10; illatos ibolya ápr. 23; szilva és meggy ápr. 30; alma és körte máj. 7; kőris- és hársfa jun. 2; pünkösti rózsza, harangvirág jun. 1; rozs jun. 7; ákác jun. 10; buza jun. 20; székfű (chamomilla) és pettyes bürök jun. 13.

c) A *gyümölcscsérés kezdetére* nézve észleltetett: süveggomba, éti szömöröcsög ápr. 15; széna-csinálás jun. 7; földi eper jun. 16; továbbá a múlt 1876-ban makk és gyümölcs nem volt; eper (másodszori termés aug. havában), ribiszke hasonlóan; rozsaratás jul. 26; buza jul. 30; árpa aug. 10; a törökbuzát a szeptember elején már leforrázta.

d) *Egyéb észleletek* (1876): sarju-kaszálás aug. 24; a téli gabna vetése szept. 6—29; a bükk sárgulni kezd szept. 22; nyírfa szept. 26; a rétek és legelők okt. 16; hegyeken az első hó szept. 22; három napi hó okt. 21-től; a fák sárgult leveleit a novemberi hóhullások odanyomják; egész december 24-ig a hőmérő 0 föltt, 23-án szivárvány; „Zöld karácson, vajh ne ártson!” (1877.) Februárban a vegetatio mozdul, 10-én ablakunkban az oleander virágzik; márcz. 16-ig a téli hó a völgyekben elolvad, de a Hargita homlokán egész jun. 16-ig vigyorog. A rétek általános megzöldülése márcz. 21. — ápr. 10. —

Jegyzet. 1876. júniusi rendkívüli esőzések miatt az Olt elöntötte az árterébe réteket; a szeptemberi szárazság miatt nehezen lehetett vetni; a novemberi havazás teljesen elrekesztett, ellenben az egész 1876/7. tél rendkívül enyhe volt; márczius 24-én villámlik és menydörög; de az áprilisi szeles hideg idő miatt az őszi vetés egy része kivesz és a tenyészet két egész héttel megkésik; most a megmaradott őszi szépen mutatkozik, de a tavasz a júniusi száraz napok miatt nagyon megcsökött.

I) *Gymn. krónika.*

1876. július 6. és következő napjain tartott *státusgyűlésen* *Imets* F. Jákó igazgató mint finőveldei regens jelen volt ugyan, de a gymnasium másképen képviselve nem volt.

Jul. 27. Igazgató a még hiányzott *12-ik tanári állomás* rendszeresítése céljából nemes Csikszékunél lépést tesz és ugyanczen tárgyan

Aug. 11. 2609. p. sz. püspök ur ő excellentiája is tüzetes jelentést rendel meg.

Aug. 21. 577. f. i. sz. a gymn. *hadköteles* egyének névsora kivántatik.

Aug. 29. 799. i. t. sz. az *egyévi önkéntesekre* vonatkozó utasítás módosíttatik.

Szept. 13—16. és 20-án mlt. Mikó Mihály főispán és gymn. gondnok ur elnöklete alatt rendkiv. *érettségi vizsgálat* folyik.

Szept. 20. 2750. p. sz. egy uj „*Középiskolai Rendtartás*“ lép életbe, az osztályozási jegyek maradván a régiek.

Szept. 21-én megkezdetik az itteni *tanulói szállások* rendbehozása.

Okt. 12. 1012. i. t. sz. az egyévi önkéntességre vonatkozólag újabb utasítások közöltetnek.

Okt. 15. a *kolozsvári kegyes tanítórendi ház százados ünnepélyén* a csiksomlyói főgymnasiumot Adorján Imre és Király Lajos tanárok képviselik; Igazgató betegeskedése miatt e szép jubileumban csak egy általa irt és kinyomatott alkalmi *óda* által vehetett részt.

Okt. 18. 1036. t. i. sz. a *polgári iskolából* a gymnasiumba mikép történhetik átlépés?

Okt. 28. 3464. p. sz. a róm. kath. *tanári nyugdíjintézet* foganatosításának módozatai.

Nov. 4. 3287. az *orsz. statisztikai hivatal* igazgató megtalálására feleli, miszerint tanügyi közleményeit a tanári könyvtár számára akkor küldhetné meg, ha a törvényhozás e célra valamelyik miniszterium tárczájához költségeket utalványozna.

Nov. 11. tanártestületünk hálás érzettel fogadja a nyugdíj intézményét és a rovatozott ivék betöltésére nézve további utasításért folyamodik.

Nov. 17. 3682. p. sz. a nyugdíjintézményre vonatkozólag a főpásztor ő nmltga közelebbi utasításokat ad.

Nov. 20. 3685. p. sz. a *középiskolai rendtartás hiányai pótlása és módosítása* tárgyában indokolt alapszabálytervezetek dolgozandók ki.

Decz. 8. 3740. p. sz. az 1875/6. tanév eredményei kapcsán méltányos elismerés nyilváníttatik, és kivált az osztálytanárookra és rajztanításra vonatkozólag újabb utasítások közöltetnek.

Decz. 23. a középiskolai rendtartás tárgyában háromnemű tetemes munkálat dolgoztatik ki és terjesztetik fel.

1877. jan. 2. 4230. p. sz.—1876. a Szt-Mihály arkangyalról nevezett csiksomlyói róm. kath. *finövelde* (seminarium) részére ujonan kidolgozott *rendtartás* és fegyelmi szabályzat helyben hagyatik és előíratik.

Jan. 7. 10. f. i. sz. a tanári személyzetről az *érettségi jog* tekintetéből kimutatás kívántatik.

Jan. 16. 159. p. sz. *módszertani értekezletünk* alakja és megállapodásai helyeslő tudomásul vétetnek.

Febr. 21. a tanári és ifjusági *könyvtárak* elválasztása fogatosítottatik.

Febr. 23. 633. p. sz. az érettségi vizsgálati jog gyakorlása meghosszabbítottatik.

Febr. 28. 745. p. sz. az év első havaiban történt *tanári helyettesítések* fejében honorarium helyeztetik kilátásba.

Márcz. 28. 1042. p. sz. Szász Károly tanárjelölt tölti be az ujonan *rendszeresített 12-ik tanári állomást*.

Ápr. 5. 1070. p. sz. miniszt. *utasítás* a középiskolai rendtartás 28. pontjához.

Ápr. 9. 335. i. t. sz. az erdélyi róm. kath. *tanárok fizetésének* újabb rendszeresítése.

Ápr. 11. a tantárgyak új beosztása; *köszönő irat* nemes Csikmegyéhez a 12-ik tanári állomás féljavadalmozásáért.

Ápr. 23. 1403. p. sz. főpásztori *utasítás* a *husvétii díjtatossági gyakorlatokat* illetőleg.

Ápr. 30. 1353. p. sz. *utasítás* a módszertani értekezletekre és *könyvtárak gyarapítására* vonatkozólag.

Máj 12. a főg mn. ifjuság a „Nagy-Somlyó“ háta mögötti fenyvesben *májális*t tart a helybeli és vidéki értelmiség élénk részvétele mellett.

Máj. 22. 1795. p. sz. a gymn. ifjuság számára kidolgozott *házi fegyelmi szabályzat* helyben hagyatik és előíratik.

Máj. 28.—juniús 6-ig folyik az *írásbeli érettségi vizsgálat*.

Jun. 14-én pedig Páll Sándor kir. tanácsos és tanker. főigazgató ur ő mlta elnöklete alatt lefoly a *szóbeli érettségi vizsgálat*.

Jun. 16—26-ig a tanévvégi *közvizsgálatok* tartatnak meg, melyek folyama alatt ml. Mikó Mihály főispán és gymn. gondnok ur több ízben meglátogatta azokat.

Jun. 10. 648. i. t. sz. az 1876. évi *státusgyűlés jegyzőkönyve* megküldetik.

Julius 2-án *népes zárünnepély* és a Mária-társulati ujonczok szép egyházi ünnep közbeni felavattatása (*ascensio*).

VII.

Statisztikai táblázatok.

I. A tanulók általános áttekintése.

Osztály	A tanulók száma				Vallásuk			Nyelvi, nemzetiségi viszonyok *)					A szülők polgári állása					Előmenetel						
	beiratott	elhalt	elmaradt tanév végéig megmaradt		róm. kath.	gör. kath.	ev. ref.	magyar-székely	magyar, német	magyar. román	magyar, olasz	magyar, rácz	értelmiségi	őstermelő	kereskedő iparos	magán tisztviselő	személyes szolga	részletesen				általán		összesen
																		kitűnő és jeles	jó	elégséges	elégtelen	haladó	ismétlő	
I.	35		5	30	34	1		33		1		1	7	21	7			5	6	8	11	19	11	30
II.	38		3	35	37	1		34	3	1			7	26	4	1		11	15	7	2	33	2	35
III.	27		3	24	26		1	27					5	18	4			7	8	8	1	23	1	24
IV.	13			13	13			13					5	8				5	5	1	2	11	2	13
V.	13		1	12	13			10	2		1		6	5	1	1		4	6	1	1	11	1	12
VI.	16		3	13	16			15	1				6	8	2			3	3	5	2	11	2	13
VII.	12	1	1	10	12			11	1				3	8	1			3	2	5		10		10
VIII.	12			12	12			12					4	4	4			2	3	7		12		12
Összes.	166	1	16	149	163	2	1	155	7	2	1	1	41	98	23	2		40	48	42	19	140	19	149

*) A néhány nem egészen magyar-székely nemzetiségű tanuló sem beszél a magyaron kívül más nyelvet.

II. A tanulmányozás eredményének áttekintése osztályonként.

Tantárgyak	I. osztály			II. osztály			III. osztály			IV. osztály			V. osztály			VI. osztály			VII. osztály			VIII. oszt.		
	kitűnő és jel.	jó	elégséges	elégtelen	kitűnő és jel.	jó	elégséges	elégtelen	kitűnő és jel.	jó	elégséges	elégtelen	kitűnő és jel.	jó	elégséges	elégtelen	kitűnő és jel.	jó	elégséges	elégtelen	kitűnő és jel.	jó	elégséges	elégtelen
Vallásstan	12	14	4		21	11	2		18	6			10	3			9	2	2		8	2		
Magyar nyelv	8	16	6		21	9	4		9	11	4		9	1	3		4	5	4		6	4		
Latin nyelv	5	5	9	11	9	9	14	2	3	9	11	1	5	4	2	2	6	4	2	1	6	2	2	
Görög nyelv													9	2	1		5	2	5	1	4	1	5	
Német nyelv									9	7	7	1	3	6	4		3	5	3	2	3	3	4	
Földrajz	8	4	13	5	15	12	7						8	2	2		6	4	3					
Történelem									14	5	4	1	10	2	1		6	4	3		4	4	2	
Mennyiségtan	7	8	7	8	17	10	7		11	8	5		5	4	4		3	6	3	1	2	4	4	
Természettan	7	5	18		16	11	7						9	3			8	3	2					
Természetrajz									9	9	6		8	2	3						4	3	3	
Bölcsészet																					3	3	4	
Tornászat		12	16	2	3	13	18		4	11	6	2	1	8	3		1	6	4	1	3	4	2	1
Rajz	15	6	9		14	18	2		14	8	2		9	4										
Írás	10	7	13		4	7	23														6	6		

III. Magaviselet és életkor szerinti áttekintés.

Osztály	A tanév végéig megmaradt tanulók																						Alapítványosok és ösztöndíjasok	Észrevétel.		
	magaviselet szerint					életkorra nézve												választott pálya szerint								
	példás	diszkrét	jó	törvényszerű	kevésbé törvénysz.	10 éves	11 "	12 "	13 "	14 "	15 "	16 "	17 "	18 "	19 "	20 "	21 "	22 s több	egyházi	jogi	orvosi	műszaki			erdészeti	gazdászati
I.	1	6	13	10			5	6	5	6	6	2													2	
II.	4	12	12	5	2		1	3	7	7	9	7		1											3	
III.		4	16	4					2	7	5	5	3	1	1										6	
IV.		5	4	3	1				1		4	2	4	2											3	
V.	2	1	5	4						1	2	1	5	3											7	
VI.			3	9	1						1		2	2	6	1		1	5	1					4	
VII.		1	3	6									1	1	5		2	1	3	2	1	1		1	7	
VIII.		1	2	9									1	2	2	4	2	1	3	2	2	1		1	5	
Összesen	7	30	58	50	4		6	9	15	21	27	17	16	12	14	5	4	3	11	5	4	1	2	2	10	36 *

* Részint ürességben hagyatott, részint év folytan ürességbe jött: 5.

IV. Az érettségi vizsgálatok eredményének áttekintése.

Tanév	Jelentkezett			Érettnak nyilvánított		Egyetemi				Műegyetemi		Más		Egyéb pályára
	Írásbeli vizsgálatot tett	Szóbeli vizsgálatot tett	kitüntetéssel, jelességgel	egyszerűen	egyházi	jogi	orvosi	bölcsészeti	építészeti	mérnöki	vegyszeri	erdőszeti	gazdászati	
1875/6.	8	8	8	5	3		2	1	2			2	1	
1876/7.	14	13	13	2	9	2	2	2		2			1	2

VIII.

Figyelmeztetés.

1. A tanulók szabályszerű fölvétele és beiratása szept. 1. és 2. napján történik. Szükséges, hogy a tanulók szülők vagy gyámjuk vezetése mellett jelenjenek meg az igazgatónál, hogy ugy fegyelmi, mint tanulmányi tekintetben már eleve szükséges tájékozást nyerhessenek.

2. Azon szülők, kik nem a tanoda székhelyén laknak, az igazgatóság hire- és beleegyezésével tartoznak szállást fogadni, illetőleg alkalmas helyettesről gondoskodni, kire a házi felügyeletre nézve jogaikat és kötelességeiket azon bizalommal ruházhasák át, hogy a gondviselés alá helyezett tanulónak nevelési és tanulmányi célja szállásügyi hanyagság és lelkiismeretlenség által kockáztatva és kijátszodva nem lesz. (V. ö. Fegyelmi Szabályzat 39—58. §§.)

3. A gymn. I. osztályába csak a 9-ik évet már betöltött növendékek vétetnek fel, akik, valamint azok is, kik azt eddig elhanyagolták, vagy kívülről jönnek, az iskolai bizonyítvány mellett tartoznak hiteles anyakönyvi kimutatást hozni be.

4. A pót- és javító-, valamint az elhalasztott felvételi vizsgálatok is szept. 1. és 2. napjain tartatnak meg. A pót- és javítóvizsgálatok iránti folyamodványokat, valamint az alapítványi kérelmeket is rendszeren jul. 8-áig az igazgatósághoz be kell adni. A pót- és javító-vizsgálatokat a tanulók azon tanodánál kötelesek kiállani, melynél megbuktak, vagy azokat letenni elmulasztották. A fölvétel föltételei: jó sikerrel végzett főelemi IV. osztály, vagy más hasonfoku tanodák, s ezektől kiállított bizonyítvány. Különb-
ben pedig a mindenkire nézt köteles fölvételi vizsgálat tárgyai: értelmes magyar és latin olvasás, a magyar nyelvtanból az alak-
tan főbb részeinek ismerete, jól olvasható dictando-írás, és a 4
alapszámot egész és közönséges törtszámokkal.

5. Minden tanuló tartozik a 3 frt tandíjt és 33 kr könyvtári
illetéket előre lefizetni; ez alól senkit sem lehet mentesíteni. Ezen
kívül azok, kik először jönnek a gymnasiumhoz, 2 frt fölvételi díjt
fizetnek.

6. A tanulók, valamint a szülők és a gyámok is figyelmeztet-
tetnek az iskolai bizonyítványok megőrzésére; minthogy ezeknek
másodlatai az eredeti elvesztét bebizonyító kérelem mellett a fen-
sőbb tanhatóság, az érettségi okmány másodlata pedig csak a mi-
nisterium engedélyével állítható ki.

7. Az ifjak tankönyveiket az osztálytanár hire nélkül ne si-
essenek beszerezni.

Csik-Somlyón, 1877. július 1.

Imets Fülöp Jákó,
főgymn. igazgató.

